

Changing THE WAY WE *care*SM

Evaluarea situației privind formarea profesională
inițială și continuă a personalului din domeniul
protecției copilului și familiei în Republica Moldova

MacArthur
Foundation

MULȚUMIRI

Acest raport este rezultatul colaborării mai multor parteneri Changing the Way We Care (CTWWC).

Raportul a fost pregătit de echipa Keystone Human Services International, Moldova Association.

Partenerii consorțiului global includ Catholic Relief Services și Maestral International. Partenerii naționali includ Copil Comunitate Familie (CCF) Moldova, Keystone Human Services International, Moldova Association și Parteneriate Pentru Fiecare Copil (P4EC).

Aducem mulțumiri Agenției de Dezvoltare Internaționale a Statelor Unite (USAID), Fundației GHR și Fundației MacArthur pentru suportul financiar generos.

Acest raport este posibil datorită sprijinului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin Changing the Way We Care și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

CUPRINS

LISTĂ DIAGrame.....	4
ABRIEVIERI.....	5
GLOSAR.....	6
SUMAR EXECUTIV.....	7
INTRODUCERE.....	11
CADRUL DE ANALIZĂ A SISTEMULUI DE FORMARE PROFESIONALĂ INIȚIALĂ ȘI CONTINUĂ A PERSONALULUI DIN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI ȘI FAMILIEI.....	17
PRINCIPALELE CONSTATĂRI.....	45
RECOMANDĂRI.....	47
BIBLIOGRAFIE.....	53
NOTE DE FINAL.....	55

LISTĂ DIAGRAME

Listă Figuri

<u>Figura 1: Date cu privire la realizarea interviurilor.....</u>	<u>13</u>
<u>Figura 2: Procesul de realizare a evaluării.....</u>	<u>15</u>
<u>Figura 3: Atribuții privind formarea inițială și continuă a personalului în domeniul asistenței sociale.....</u>	<u>20</u>
<u>Figura 4: Absolvenți ai universităților, specialitatea asistență socială (ciclul I), perioada anilor 2016 - 2020.....</u>	<u>23</u>
<u>Figura 5: Numărul studenților la specialitatea Asistență socială (cu frecvență și cu frecvență redusă).....</u>	<u>24</u>
<u>Figura 6: Numărul de studenți la specialitatea asistență socială (ciclul I).....</u>	<u>25</u>
<u>Figura 7: Programe de studii de master în domeniul asistenței sociale.....</u>	<u>27</u>
<u>Figura 8: Componentele sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale.....</u>	<u>28</u>
<u>Figura 9: Evaluarea necesităților de instruire pe grupuri de personal.....</u>	<u>29</u>
<u>Figura 10: Plăți de bază pentru asigurarea funcționalității sistemului de formare.....</u>	<u>36</u>
<u>Figura 11: Beneficiarii de instruire.....</u>	<u>37</u>
<u>Figura 12: Tipuri de programe și cursuri de instruire utilizate de către prestatorii de instruire.....</u>	<u>39</u>

Listă Tabele

<u>Tabelul 1: Formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale.....</u>	<u>18</u>
<u>Tabelul 2: Număr de ore/credite alocat pentru stagiile de practică.....</u>	<u>25</u>
<u>Tabelul 3: Număr de absolvenți ai programelor de masterat.....</u>	<u>26</u>
<u>Tabelul 4: Categoriile de personal format în perioada 2018 - 2020.....</u>	<u>32</u>
<u>Tabelul 5: Tematicile sesiunii de instruire și numărul de ore academice rezervate fiecărui curs.....</u>	<u>34</u>

ABRIEVIERI

APL	Autoritate Publică Locală
APC	Autoritate Publică Centrală
ANAS	Agenția Națională Asistență Socială
AO	Asociație Obștească
CTWWC	Changing the Way We Care
CRS	Catholic Relief Services
CCF Moldova	Copil, Comunitate, Familie Moldova
CNPAC	Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copil
P4EC	Parteneriate pentru fiecare Copil
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
MMPSF	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
STAS	Structura Teritorială de Asistență Socială
OSC	Organizații ale societății civile
UNEG	Norme și Standarde de Evaluare ale Grupului de Evaluare al Organizației Națiunilor Unite
UAT	Unitate administrativ-teritorială
USM	Univeristatea de Stat din Moldova
USARB	Universitatea de Stat „Alecu Russo” Bălți
UPSC	Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
ULIM	Univeristatea Liberă Internațională din Moldova

GLOSAR

Competențe profesionale – capacitatea de a aplica, a transfera și a combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă, la nivelul calitativ specificat în fișa postului și în conformitate cu standardele de calitate.

Curs de instruire – serie de lecții (teoretice și practice) realizate în cadrul instruirii inițiale sau continue, pentru a dobândi cunoștințe și abilități care să contribuie la realizarea obiectivelor de competență pentru domeniul de activitate.

Grupuri de profesioniști din domeniul asistenței sociale reprezintă categoriile profesionale care includ 4 grupuri – 1) grupul funcțiilor cu competențe directe în asistența socială; 2) grupul funcțiilor ce necesită competențe medii în asistența socială; 3) grupul funcțiilor cu competențe manageriale și în asistența socială; 4) grupul funcțiilor cu competențe directe de altă natură decât cea a asistenței sociale.

Personalul din cadrul serviciilor sociale – personalul din domeniul asistenței sociale, angajați ai structurilor teritoriale de asistență socială și ai prestatorilor de servicii sociale.

Prestator de instruire aprobat – persoană fizică sau juridică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare și subordonare administrativă, evaluată și aprobată conform Metodologiei privind evaluarea cursurilor de instruire și a prestatorilor de instruire, aprobată de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, care prestează servicii de instruire inițială și continuă în baza ordinului de aprobare.

Program de instruire inițială – set de cursuri de instruire pentru dobândirea cunoștințelor și competențelor profesionale minime necesare pentru a activa în domeniul asistenței sociale.

Sistem de asistență socială – ansamblul de instituții și măsuri, prin care statul, prin autoritățile administrației publice centrale și locale intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale unor situații care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a persoanei, familiei sau comunității.

Sistem de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale – ansamblu de reguli, mecanisme, instrumente și prestatori de instruire inițială/continuă aprobați, care asigură organizarea și funcționarea procesului de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului din domeniul asistenței sociale.

SUMAR EXECUTIV

Context

Changing the Way We CareSM (CTWWC) este o inițiativă globală lansată în octombrie 2018 de un consorțiu de organizații, care include Catholic Relief Services (CRS) și Maestral International. CTWWC este concepută pentru a promova o îngrijire familială sigură și favorabilă pentru copiii care sunt dezinstituționalizați și copiii cu risc de separare de familiile lor prin consolidarea familiilor, reformarea sistemelor naționale de îngrijire a copiilor și schimbarea angajamentelor la nivel național, regional și global.

În Republica Moldova, CTWWC își propune să contribuie la a pune capăt instituționalizării copiilor și să asigure că sistemele de sprijin al familiei sunt consolidate în așa fel încât copiii să poată să continue să prospere în familii care le oferă siguranța și îngrijirea necesare. Implementarea inițiativei este relativ la început, motiv pentru care o detaliată analiză de nevoi și o serie de cercetări în diverse domenii sunt absolut necesare pentru a stabili bazele și liniile principale de acțiune în următorii ani. Actuala cercetare face parte dintr-o serie de șapte analize tematice, care oferă o imagine exhaustivă a situației copiilor vulnerabili și familiilor acestora, atât în contextul dezinstituționalizării, cât și al prevenirii plasamentului în instituții și servicii rezidențiale, formând un ansamblu teoretic și practic cu privire la analiza de situație a sistemului de îngrijire a copilului în Republica Moldova, cu precădere în contextul post COVID-19.

Scopul și obiectivele cercetării

Scopul evaluării sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei din Republica Moldova este de a contribui la consolidarea acestuia în baza celor recente dezvoltări programatice, legislative și metodologice la nivel național și internațional, cât și să contribuie efectiv la sporirea calității prestării serviciilor pentru copiii și familiile vulnerabile prin creșterea competențelor profesioniștilor din sistem. Pentru realizarea acestui scop au fost stabilite următoarele obiective:

- Analiza situației privind organizarea și funcționarea sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei;
- Cartografierea programelor de instruire existente pentru diferite grupuri de profesioniști din domeniul protecției copilului și familiei;
- Determinarea punctelor forte și a lacunelor privind organizarea și funcționarea sistemului de instruire inițială și continuă pentru diferite grupuri de profesioniști din domeniul protecției copilului și familiei.

Metodologia evaluării

Metodologia evaluării a avut la bază aplicarea principiului colaborativ, ceea ce a încurajat cooperarea și parteneriatul între membrii echipei de evaluare. Au fost aplicate metode, tehnici și instrumente de colectare a datelor calitative și cantitative, fiind aplicate:

- Analiza documentară a cadrului legal și normativ în domeniul de referință;
- Analiza datelor statistice privind numărul de studenți și absolvenți ai specialității asistență socială din patru universități (Universitatea de Stat „Alec Russo” Bălți; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; Universitatea de Stat din Moldova; Universitatea Liberă Internațională din Moldova);
- Formularul de cartografiere a programelor / cursurilor de instruire – instrument de colectare a datelor privind programele/cursurile dezvoltate;
- Fișa de colectare a datelor aplicată mediului academic – instrument de colectare a datelor despre absolvenții și studenții de la specialitatea asistență socială;
- Interviu individual aprofundat – au fost realizate 12 interviuri cu participarea a 14 specialiști (reprezentanți ai ANAS și mediului academic, prestatori de instruire și experți în domeniu).

Constatări cheie

Evaluarea sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei a scos în evidență următoarele constatări și concluzii:

- Există prevederi legale privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale (Hotărârea Guvernului Nr.38/2019), care stabilesc scopul, obiectivele, principiile și componentele Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale;
- Sistemul de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale este la o etapă incipientă, deoarece nu sunt aprobate metodologia, mecanismele și procedurile privind organizarea și asigurarea funcționalității sistemului;
- Supervizarea profesională a specialiștilor din cadrul serviciilor sociale are un caracter fragmentat și se pune accentul preponderent pe acordarea suportului metodologic;
- Resursele financiare alocate pentru formarea inițială și continuă a personalului din domeniul social sunt insuficiente. Majoritatea structurilor teritoriale de asistență socială nu alocă resurse pentru formarea personalului sau redirecționează aceste resurse către alte nevoi;
- Există o procedură standardizată, aprobată prin ordinul MMPSF nr. 90/201 privind evaluarea necesităților de instruire a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială;
- Majoritatea cursurilor de formare pentru îngrijitori (asistenți parentali profesioniști, părinți educatori, asistenți personali etc.) sunt organizate cu suportul OSC-urilor, iar după finalizarea proiectelor, prestatorii publici de servicii sociale nu asigură continuitatea acestor formări;
- Există puține platforme digitalizate de programe de instruire continuă în domeniul protecției copilului și familiei;

- Colaborarea dintre actorii-cheie (MSMPS, ANAS, mediul academic, OSC-uri etc.) are un caracter fragmentat și se realizează în dependență de proiectele implementate;
- Cartografierea programelor/cursurilor de formare a scos în evidență că există o diversitate mare de programe/cursuri în domeniul protecției copilului (66 programe/cursuri), însă majoritatea din acestea nu sunt aprobate;
- OSC-urile reprezintă un pilon foarte important în dezvoltarea programelor de formare profesională și realizarea instruirilor pentru personalul din domeniul protecției copilului și familiei, însă aceasta nu asigură intervenții sistematice, deoarece ele se implementează în corespundere cu obiectivele proiectelor pe care le implementează;
- Marea majoritate a prestatorilor publici de servicii sociale nu realizează formarea inițială și continuă a personalului în baza curriculum-urilor unificate, aprobate de către MSMPS, în corespundere cu cadrul normativ;
- Sistemul universitar de asistență socială din Republica Moldova a adus o contribuție esențială la dezvoltarea profesiei de asistent social pe toate treptele de formare și specializare. Planurile de învățământ de la specialitatea asistență socială au fost revizuite și sunt conectate cu schimbările care se produc în domeniul social. În același timp, se constată că universitățile nu sunt implicate în procesul de formare continuă a specialiștilor din cadrul serviciilor sociale;
- Prestatorii serviciilor de instruire nu dispun de metodologii de evaluare a impactului formărilor.

Recomandări

Cadrul normativ și metodologic

- Elaborarea și aprobarea de către MSMPS a metodologiei, mecanismelor și procedurilor privind organizarea și asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă;
- Dezvoltarea cadrului normativ, care să prevadă supervizarea ca o activitate obligatorie, cu accent pe oferirea suportului psihologic personalului din cadrul serviciilor sociale;
- Alocarea resurselor financiare necesare pentru buna organizare și asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă.

Evaluarea necesităților de instruire

- Elaborarea metodologiei de evaluare a necesităților de formare a specialiștilor în domeniul protecției copilului și familiei;
- Dezvoltarea platformelor care permit formarea adaptativă;
- Cartografierea sistematică a necesităților de instruire, inclusiv prin digitalizarea procesului de evaluare a nevoilor de instruire.

Organizarea formărilor

- Asigurarea continuității cursurilor de formare de către prestatorii de servicii sociale;
- Instituirea și întreținerea unei platforme eficiente de digitalizare a programelor de instruire continuă în domeniul protecției copilului și familiei;
- Asigurarea unei colaborări eficiente dintre toți actorii (MSMPS, ANAS, mediul academic, OSC-uri etc.), pentru a exclude monopolul în realizarea formărilor și crearea unor parteneriate bazate pe rezultate.

Programele de instruire

- Elaborarea programelor de formare continuă pe module, ca specialiștii să aibă posibilitatea să acceseze anumite module, în dependență de nevoile lor de formare;
- Organizarea formărilor în baza unor curriculum-uri diferențiate;
- Asigurarea conexiunii dintre programele de instruire și competențele profesionale;
- Implicarea universităților în procesul de formare continuă a specialiștilor în domeniul asistenței sociale;
- Elaborarea programelor de instruire noi în dependență de necesitățile de instruire identificate și categoriile profesionale;

Evaluarea impactului programelor de instruire

- Elaborarea metodologiei de evaluare a impactului programelor sau cursurilor de formare din dublă perspectivă: (i) realizarea activităților de follow-up; (ii) evaluarea impactului instruirilor în parteneriat cu echipa de management a instituției / serviciului social;
- Diversificarea metodologiilor și formelor de evaluare.

Monitorizarea instruirilor

- Asigurarea de către MSMPs a monitorizării funcționalității sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale;
- Elaborarea și aprobarea metodologiei de monitorizare a calității instruirilor, care va include procedura de monitorizare și modele de documente aplicate în acest proces;
- Elaborarea mecanismului de monitorizare a resurselor financiare alocate privind formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale.

INTRODUCERE

Context

Changing the Way We CareSM (CTWWC), este o inițiativă globală lansată în octombrie 2018 de un consorțiu de organizații, care include Catholic Relief Services (CRS) și Maestral International. CTWWC este concepută pentru a promova o îngrijire familială sigură și favorabilă pentru copiii care sunt dezinstituționalizați și copiii cu risc de separare de familiile lor prin consolidarea familiilor, reformarea sistemelor naționale de îngrijire a copiilor și schimbarea angajamentelor la nivel național, regional și global. CTWWC are trei obiective de bază: (1) Guvernele promovează îngrijirea copiilor în familii prin îmbunătățirea și adoptarea politicilor, investițiilor în profesioniștii din serviciile sociale și în sistemele naționale și comunitare care merită copiii și familiile vulnerabile; (2) Copiii rămân sau se întorc în familii prin procese de consolidare a familiei, care ia în considerare vocea copiilor, implicarea comunității și instituțiile de tranziție către inițiative de sprijin familial; și (3) Îngrijirea în mediul familial este promovată la nivel global, prin pledoarie națională, regională, globală în vederea promovării politicilor, celor mai bune practici și a redirecționării resurselor de către persoane și organizații multilaterale, bilaterale, corporative, filantropice, bazate pe credință și laice. Efortul global va folosi evidența și lecțiile învățate din țările demonstrative ale CTWWC, precum și din alte țări care trec prin reforme similare pentru a influența politicile și practicile care conduc la redirecționarea finanțării de la instituțiile rezidențiale spre îngrijirea copiilor în familii.

În Republica Moldova, CTWWC își propune să contribuie la a pune capăt instituționalizării copiilor și să asigure că sistemele de sprijin al familiei sunt consolidate în așa fel încât copiii să poată să continue să prospere în familii care le oferă siguranța și îngrijirea necesare. Implementarea inițiativei este relativ la început, motiv pentru care o **detaliată analiză de nevoi** și o serie de cercetări în diverse domenii sunt absolut necesare pentru a stabili bazele și liniile principale de acțiune în următorii ani. Actuala cercetare face parte dintr-o **serie de șapte analize tematice**, care oferă o imagine exhaustivă a situației copiilor vulnerabili și familiilor acestora, atât în contextul dezinstituționalizării, cât și al prevenirii plasamentului în structuri rezidențiale, formând un **ansamblu teoretic și practic** cu privire la analiza de situație a sistemului de îngrijire a copilului în Republica Moldova, cu precădere în contextul post COVID-19.

Toate activitățile din cadrul CTWWC au la bază abordarea colaborativă, care include o agendă comună, susținere mutuală, sistem de monitorizare comun și comunicare continuă. În cadrul CTWWC a fost instituit grupul de lucru, coordonat de A.O. Keystone Moldova, A.O. CCF Moldova și P4EC cu scopul de evalua situația privind formarea profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei în Republica Moldova. În rezultatul activității realizate în perioada decembrie 2020 – iunie 2021, grupul a realizat analiza cadrului legal și normativ în domeniu, a elaborat metodologia de evaluare, a colectat datele din teren (interviuri individuale, fișe de colectare a datelor), a realizat cartografierea programelor de instruire, precum și a elaborat prezentul raport.

Calitatea serviciilor sociale este direct condiționată de nivelul de pregătire și gradul de competență a personalului din cadrul serviciilor sociale. Formarea profesională a personalului angajat în sistemul de protecție a copilului și familiei este un deziderat al timpului. În acest context, este important ca formarea profesională continuă a resurselor umane să fie privită nu ca o cheltuială, ci ca pe o investiție, care produce un imens beneficiu – educație de calitate și servicii sociale de calitate. Politicile europene în materie de formare profesională, precum și cadrul normativ existent la nivel național prevăd ca personalul din toate serviciile sociale să fie antrenat în sistemul de dezvoltare profesională.

Asigurarea calității proceselor de formare continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale reprezintă o problemă de maximă complexitate, iar corelarea acestor procese cu prevederile documentelor reglatoare ale domeniului în vigoare este deja un imperativ.² În Republica Moldova în ultimii ani s-au întreprins unele acțiuni pentru dezvoltarea sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale, fiind creată în 2016 Agenția Națională Asistență Socială. Una din atribuțiile principale ale acestei instituții este facilitarea procesului de consolidare a competențelor profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială prin colectarea informației privind necesitățile de formare ale personalului din sistemul de asistență socială; elaborarea planului anual general de formare a personalului; analiza curriculumurilor, suporturilor de curs pentru formarea personalului; evidența și contractarea formatorilor/prestatorilor de servicii de formare profesională; evidența evaluărilor cunoștințelor acumulate și abilităților formate ale personalului în cadrul activităților de formare desfășurate, precum și calitatea activităților respective etc.

Obiectivele, metodologia și limitările evaluării

Scopul evaluării sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei din Republica Moldova este de a contribui la consolidarea acestuia în baza celor recente dezvoltări programatice, legislative și metodologice la nivel național și internațional, cât și să contribuie efectiv la sporirea calității prestării serviciilor pentru copiii și familiile vulnerabile prin creșterea competențelor profesioniștilor din sistem.

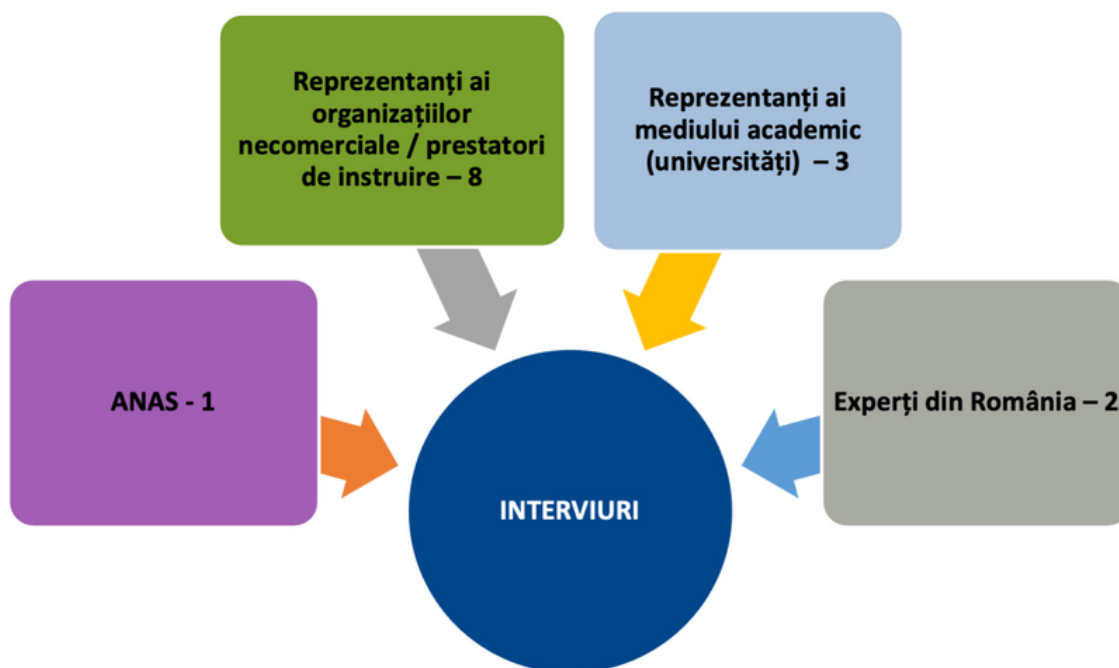
Obiectivele evaluării – pentru realizarea acestui scop au fost stabilite următoarele obiective:

- Analiza situației privind organizarea și funcționarea sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei;³
- Cartografierea programelor de instruire existente pentru diferite grupuri de profesioniști din domeniul protecției copilului și familiei ;
- Determinarea punctelor forte și a lacunelor privind organizarea și funcționarea sistemului de instruire inițială și continuă pentru diferite grupuri de profesioniști din domeniul protecției copilului și familiei.

Grupurile țintă: În cadrul evaluării au fost determinate **grupurile-țintă**, care includ (a se vedea Figura 1):

- 1.Reprezentați ai Autorității Publice Centrale (APC) – a fost realizat un interviu cu directorul Agenției Naționale Asistență Socială (ANAS);
- 2.Reprezentați ai organizațiilor necomerciale / prestatori de instruire – au fost efectuate 8 interviuri cu participarea reprezentanților din cadrul Organizațiilor societății civile (OSC-urilor) Fundația LUMOS; Terre des Hommes Moldova; A.O. Femeia și Copilul – Protecție și Sprijin, or.Criuleni; A.O. Inițiativa Pozitivă; Misiunea Socială "Diaconia"; Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copil; A.O Concordia. Proiecte Sociale Moldova și România;
- 3.Experti din România – au fost realizate două interviuri cu reprezentanți ai Companiei Learning Ecosystem, România și A.O Concordia. Proiecte Sociale – România (a participat la interviu împreună cu reprezentantul A.O Concordia. Proiecte Sociale Moldova);
- 4.Reprezentați ai mediului academic – interviuri cu reprezentanții ai trei universități (Universitatea Liberă Internațională din Moldova; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; Universitatea de Stat „Alecu Russo” Bălți).

Figura 1: Date cu privire la realizarea interviurilor

Interviurile au fost codificate, fiind utilizată următoarea formulă a codului:

- IIA – interviu individual aprofundat
- Numărul interviului
- Abrevierea care indică reprezentantul cărei instituții/organizații a participat la interviu.

Lista persoanelor intervievate este prezentată în Anexa 2.

Metodologia prezentei evaluări are la bază un mix de abordări calitative și cantitative, fiind realizate interviuri individuale semistructurate și aplicate fișe/formulare de colectare a datelor cu privire la formarea universitară a asistenților sociali și , programelor de instruire. În conformitate cu Normele și Standardele de Evaluare ale Grupului de Evaluare al Organizației Națiunilor Unite (UNEG)⁴ studiul se bazează pe metodologii care asigură validitate și mecanisme eficiente de triangulare a informațiilor.

Metodologia a fost elaborată în prima fază a procesului de evaluare și a ținut cont de obiectivele evaluării și de întrebările de evaluare. Metodologia asigură o abordare participativă la nivelul evaluării și aplicarea principiului triangulării datelor.

Evaluarea sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei a avut la bază aplicarea principiului colaborativ, ceea ce a încurajat colaborarea între membrii echipei de evaluare, determinarea unei viziuni și a unui mediu de lucru propice colaborării și eliminarea barierelor de comunicare prin realizarea sistematică a ședințelor comune de lucru și discuțiile permanente dintre parteneri la toate etapele de realizare a evaluării.

În cadrul evaluării au fost aplicate următoarele metode, tehnici și instrumente de cercetare:

1. **Analiza documentară** – analiza cadrului legal și normativ privind organizarea sistemului de instruire inițială și continuă; a rapoartelor și planurilor de activitate ale ANAS; a studiilor și cercetărilor realizate în domeniu; a programelor și cursurilor de formare; planurilor de învățământ de la specialitatea Asistență socială, a metodologiilor de evaluare a necesităților de formare. Total au fost analizate 35 documente, o parte din acestea se regăsesc în lista de bibliografie;
2. **Analiza datelor statistice** privind numărul de studenți și absolvenți ai specialității asistență socială din 4 universități: Universitatea de Stat „Alec Russo” Bălți; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; Universitatea de Stat din Moldova; Universitatea Liberă Internațională din Moldova.
3. **Formular cartografiere programe / cursuri de instruire** – instrument care include date generale despre prestator; programele/cursurile dezvoltate (grup-țintă, nr. de ore, aprobare); dacă organizația prestează servicii de instruire în baza acordurilor de colaborare; dacă organizația deține experiență de contractare pentru a livra cursuri de formare;
4. **Fișa de colectare a datelor aplicată mediului academic** – instrument care include indicatori cantitativi (nr. de absolvenți, nr. studenți și masteranzi, programe de master dezvoltate);
5. **Interviul individual aprofundat** cu reprezentanți ai ANAS, prestatori de instruire și experți în domeniu. Ghidul de interviu este structurat în trei module: 1) opinii cu privire la sistemul de instruire; 2) experiența organizației/instituției în domeniu; 3) dificultăți și recomandări privind realizarea programelor de formare.
6. Instrumentele aplicate și datele colectate de universități sunt incluse în Anexa 1.

Etapele evaluării: În procesul de evaluare a sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei au fost parcurse un șir de etape, refulctate în Fig 2.

Figura 2: Procesul de realizare a evaluării

1. Documentarea – analiza contextului și situației în domeniu, cadrului legal și normativ privind organizarea și funcționarea sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale;
2. Elaborarea și consultarea metodologiei de evaluare a situației în domeniu:
 - elaborarea cadrului conceptual al evaluării;
 - elaborarea instrumentelor de cercetare (fișe de colectare a datelor, ghid de interviu semistructurat – întrebările-cheie de evaluare);
 - consultarea metodologiei cu grupul tehnic CTWWC și revizuirea acestora în conformitate cu recomandările înaintate;
3. Realizarea interviurilor cu reprezentanții ANAS, prestatori de instruire, mediul academic, experți (a se vedea Anexa 2). Toate interviurile au fost realizate online, fiind utilizate platformele Microsoft Teams și Zoom. Pentru fiecare interviu a fost perfectată nota informativă care include principalele constatări și reflecții ale persoanei/persoanelor intervievate (a se vedea Anexa 3);
4. Cartografierea programelor și cursurilor de instruire – datele au fost completate de către fiecare prestator de instruire, ulterior fiind prelucrate și compilate într-un document (a se vedea Anexa 4);
5. Colectarea datelor cu privire la formarea universitară a asistenților sociali – această etapă a inclus coordonarea procesului de colectare a informației cu managerii departamentelor de la sp. asistență socială din cele 4 universități;
6. Elaborarea Raportului de evaluare: analiza datelor colectate din teren; perfectarea și consultarea Raportului de evaluare în cadrul grupului tehnic CTWWC și revizuirea în baza recomandărilor înaintate.

Evaluarea s-a realizat timp de 7 luni, în perioada decembrie 2020 – iunie 2021.

Considerațiile etice au avut în vedere principiile și normele etice promovate de Grupul de Evaluare al Națiunilor Unite⁵. Protocolul de cercetare, elaborat în acest scop, a cuprins: (i) aspecte referitoare la asigurarea protecției identității specialiștilor, participanți la cercetare, (ii) protecția datelor colectate etc. Participanții au fost informați atât despre contextul și scopul cercetării, cât și despre respectarea principiilor de anonim și de confidențialitate, inclusiv participarea voluntară. Echipa de cercetare

a fost sensibilă la opiniile, credințele și obiceiurile participanților, interacțiunea cu aceștia fiind bazată pe criterii de integritate și onestitate.

Limitările evaluării

În cadrul procesului de evaluare au existat unele probleme și limitări, care au creat obstacole/bariere în procesul de realizare a sarcinilor stabilite, dintre care cele mai importante sunt:

- Colectarea datelor a fost realizată în perioada pandemiei de COVID-19 și din aceste considerente interviurile individuale au fost realizate prin Platforma ZOOM sau Microsoft Teams. Spre deosebire de interviul față în față, interacțiunea indirectă reduce din percepția pe care o poți avea asupra profilului persoanei intervievate;
- Completarea formularului cu privire la cartografierea prestatorilor de instruire s-a realizat online, ceea ce a implicat eforturi suplimentare pentru a colecta informația în termenii stabiliți;
- Acuratețea informațiilor disponibile poate fi considerată o limitare. În acest sens, datele colectate prin intermediul formularului/fișei au fost verificate și la necesitate revizuite de către prestatorii de instruire și reprezentanții mediului academic;
- Lipsa informațiilor publice cu privire la resursele financiare alocate pentru formarea inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale nu a asigurat o înțelegere clară a bugetării cu privire la aceste activități la nivel central și teritorial.

Structura raportului

Raportul „Evaluarea situației privind formarea profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei în Republica Moldova” cuprinde trei capitole principale:

În **primul capitol** se prezintă și analizează rezultatele principale cu privire la cadrul de analiză a sistemului de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei, incluzând analiza legislației în domeniul de referință, modul de organizare a sistemului de instruire, formarea universitară a asistenților sociali și evaluarea componentelor sistemului de formare inițială și continuă a personalului.

În **al doilea capitol** sunt analizate transversal principalele constatări tematice, urmărindu-se abordarea unor provocări cheie, a lecțiilor învățate și formularea de recomandări care urmează a fi examinate cu scopul dezvoltării și consolidării formării profesionale la nivel normativ, nevoi de instruire, organizare, programe, impact și monitorizare.

În **al treilea capitol** sunt reflectate recomandările cu privire la consolidarea sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul protecției copilului și familiei.

CADRUL DE ANALIZĂ A SISTEMULUI DE FORMARE PROFESIONALĂ INIȚIALĂ ȘI CONTINUĂ A PERSONALULUI DIN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI ȘI FAMILIEI

Aspecte de reglementare a sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale

Legea Nr.547/2003 asistenței sociale, art.15⁶ stabilește că MSMPS, în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) asigură formarea personalului pentru activitatea în domeniul asistenței sociale, iar în scopul ridicării nivelului profesional al asistenților sociali și al lucrătorilor sociali, se organizează cursuri de perfecționare a calificării, iar MECC, în comun cu MSMPS asigură elaborarea și aprobă programe de pregătire a unui personal calificat în domeniul asistenței sociale.

În 2015 MMPSF a aprobat o procedură standardizată privind formarea profesională continuă a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială.⁷ Procedura include modalități și activități cu referire la evaluarea necesităților de formare continuă și utilizarea datelor obținute pentru planificarea procesului de formare continuă (evaluarea necesităților de formare; planificarea procesului de formare continuă și evaluarea formării realizate), precum și instrumente de autoevaluare și evaluare a competențelor profesionale fundamentale de instruire (un instrument pentru asistenții sociali comunitari și un instrument pentru lucrătorii sociali); model de plan anual de instruire; chestionar de evaluare a instruirilor și chestionar de evaluare a impactului instruirilor (pentru asistenții sociali comunitari).

În același timp, regulamentele-cadru și standardele minime de calitate pentru serviciile sociale adresate copilului și familiei conțin prevederi cu referire la formarea profesională a personalului și asigurarea supervizării profesionale, care contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor prestate prin consolidarea competențelor profesionale, gestionarea eficientă a sarcinilor și timpului de lucru. Astfel, analiza standardelor minime de calitate a serviciilor sociale adresate copilului și familiei scoate în evidență că structura teritorială de asistență socială are obligația de a promova, de a facilita și de a asigura formarea profesională inițială și continuă a personalului Serviciului. În același timp, cadrul normativ stabilește că formarea profesională este organizată în baza curriculumului unificat (pentru fiecare serviciu social), aprobat de MSMPS pentru dezvoltarea competențelor profesionale teoretice și practice.

Analiza regulamentelor-cadru și a standardelor minime de calitate a serviciilor sociale destinate copiilor și familiilor, cu accent pe formarea/instruirea personalului a scos în evidență că pentru unele servicii sociale nu există prevederi cu referire la numărul de ore privind formarea inițială și continuă a personalului (de exemplu, în cazul serviciilor sociale Respiro, Echipă mobilă etc.); iar pentru alte servicii sunt prevederi doar cu referire la numărul de ore pentru formarea continuă a personalului (de exemplu, Centrul maternal, Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni - 3 ani etc) – a se vedea Tabelul 1.

Tabelul 1: Formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale

Denumirea Serviciului social	Număr de ore prevăzut în cadrul normativ	
	Formarea inițială	Formarea continuă (anul)
Respiro ⁸	Nu este stabilit	Nu este stabilit
Echipa mobilă ⁹	Nu este stabilit	Nu este stabilit
Asistența parentală profesionistă ¹⁰	50 ore	Minimum 30 ore
Casă de copii de tip familial ¹¹	50 ore	Minimum 30 ore
Centru de zi pentru copii în situație de risc ¹²	50 ore	Minimum 20 ore
Casa comunitară pentru copii în situație de risc ¹³	50 ore	Minimum 20 ore
Centrul de plasament pentru copiii separați de părinți ¹⁴	Nu este specificat	Nu este specificat
Casă comunitară ¹⁵	40 ore	Minimum 20 ore
Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni - 3 ani ¹⁶	Nu este specificat	Minimum 20 ore
Centrul maternal ¹⁷	40 ore	Minimum 40 ore
Asistența personală ¹⁸	Nu este specificat	Nu este specificat

Evaluarea a scos în evidență că pentru marea majoritate a serviciilor sociale nu se realizează formarea inițială și continuă a personalului în baza curriculum-urilor unificate, aprobate de către MSMPS, în corespundere cu cadrul normativ. Există doar câteva servicii sociale pentru care au fost aprobate de către MSMPS curriculum-uri - Asistența personală, Echipa mobilă, Asistența parentală profesionistă, Casa comunitară pentru copii în situație de risc.¹⁹

Un rol deosebit de important în clarificarea atribuțiilor și competențelor MSMPS și ANAS privind formarea personalului îl are Regulamentul privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr.38/2019, care stabilește scopul, obiectivele, principiile și componentele Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale, analiza căreia este realizată în cadrul următorul paragraf.

Cadrul instituțional privind organizarea sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale

Unul din aspectele-cheie privind relația de coordonare între MSMPS, ANAS și Structura Teritorială de Asistență Socială (STAS) vizează planificarea și organizarea procesului de formare profesională în domeniul asistenței sociale, inclusiv pe diferite aspecte ce țin de domeniul protecției copilului și familiei.

Conform Hotărârii Guvernului Nr.38/2019, sistemul de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale constituie ansamblu de reguli, mecanisme, instrumente și prestatori de instruire inițială/continuă aprobați, care asigură organizarea și funcționarea procesului de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului din domeniul asistenței sociale.²⁰

Scopul sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale constă în dezvoltarea și aprofundarea capacităților profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială pentru asigurarea calității serviciilor prestate de către acesta în domeniul asistenței sociale.

Obiectivele sistemului de formare se referă la:

1. sporirea transparenței și uniformității în domeniul evaluării și consolidării capacităților personalului din domeniul asistenței sociale;
2. asigurarea competitivității personalului din domeniul asistenței sociale;
3. asigurarea unui minim necesar de cunoștințe și abilități profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială;
4. actualizarea și aprofundarea cunoștințelor și competențelor personalului din domeniul asistenței sociale;
5. însușirea de către personalul din domeniul asistenței sociale a cunoștințelor avansate, metodelor și procedeele moderne necesare pentru îndeplinirea obligațiilor profesionale;
6. asigurarea corespunderii Sistemului cu necesitățile sistemului de asistență socială.

MSMPS este responsabil de organizarea și monitorizarea funcționării sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale, iar ANAS asigură funcționarea acestui sistem (a se vedea Figura 3) în conformitate cu Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Asistență Socială, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1263/2016 și prevederile Hotărârii Guvernului Nr.38/2019.

ANAS este o autoritate administrativă cu personalitate juridică în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, instituită în 2016 în scopul îmbunătățirii calității asistenței sociale oferite populației, prin implementarea corectă și unitară a cadrului normativ în domeniul asistenței sociale.

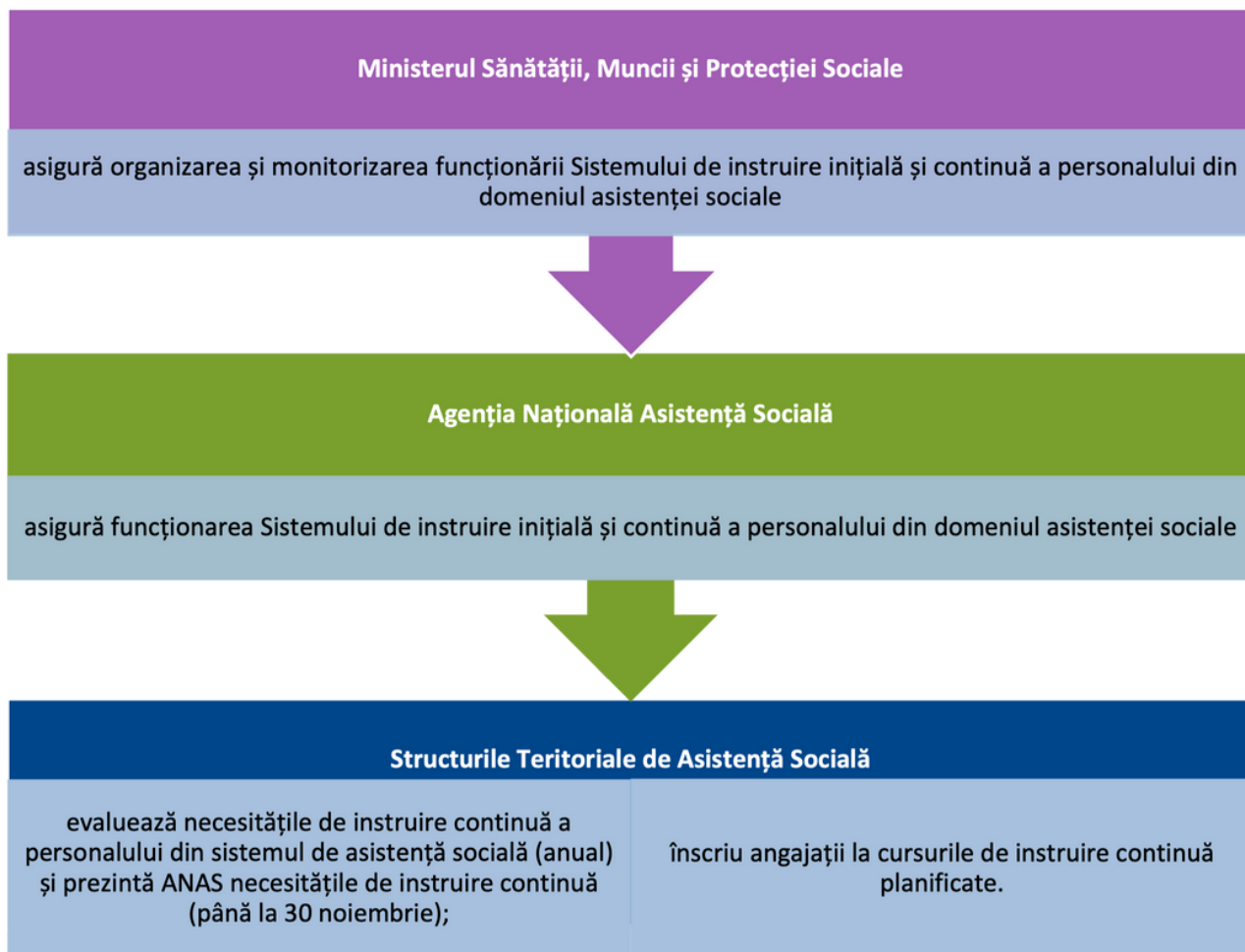
Efectivul-limită al ANAS constituie 23 de unități de personal, instituția fiind condusă de director, asistat de către un director-adjunct. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 1263/2016, pct.8 și 9,²¹ una din funcțiile de bază ale ANAS este facilitarea procesului de consolidare a capacităților profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială. În scopul realizării acestei funcții, ANAS exercită următoarele atribuții:

- a. colectează și sistematizează informația privind necesitățile de formare ale personalului din sistemul de asistență socială, prezentată de către
- b. elaborează planul anual general de formare a personalului din sistemul de asistență socială;
- c. analizează și sistematizează curriculum-urile, suporturile de curs pentru formarea personalului din sistemul de asistență socială;
- d. ține și actualizează baza de date a formatorilor/prestatorilor de servicii de formare profesională;
- e. selectează și contractează, în baza criteriilor aprobate de MSMPS, formatori/prestatori de servicii de formare profesională inițială și continuă în domeniul asistenței sociale, conform necesităților identificate ca rezultat al modificării cadrului legal, precum și în baza evaluării necesităților respective de către structurile teritoriale de asistență socială;
- f. colaborează cu organizațiile internaționale, mediul academic, structurile teritoriale de asistență socială și societatea civilă în vederea îmbunătățirii procesului de formare profesională inițială și continuă;
- g. ține evidența evaluărilor cunoștințelor acumulate și abilităților formate ale personalului în cadrul activităților de formare desfășurate, precum și calitatea activităților respective;
- h. ține evidența și actualizează datele privind formarea profesională din Registrul de stat al personalului din sistemul de asistență socială.

Atribuțiile privind asigurarea procesului de formare profesională sunt în sarcina Serviciului formare profesională din cadrul ANAS, în care activează 3 unități de personal (1 unitate Șef Serviciu și 2 unități specialist principal).

Astfel, potrivit prevederilor legale, ANAS este responsabilă de colectarea și sistematizarea datelor privind necesitățile de formare profesională ale STAS, analiza necesităților de formare profesională, planificarea instruirilor, achiziționarea și contractarea serviciilor de instruire, monitorizarea instruirilor și actualizarea datelor în Registrul de stat al personalului din sistemul de asistență socială (Figura 3).

Figura 3: Atribuții privind formarea inițială și continuă a personalului în domeniul asistenței sociale

În corespundere cu Hotărîrea Guvernului Nr.828/2015 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a organului local de specialitate în domeniul asistenței sociale și protecției familiei și a structurii-tip a acestuia, structura teritorială de asistență socială asigură încadrarea personalul în programe de formare inițială și continuă și asigură supervizarea personalului din sistemul de asistență socială.²²

În cadrul evaluării au fost realizate 12 interviuri cu participarea a 14 persoane (reprezentanți ai ANAS, mediului academic, OSC-urilor, experți din România). Opiniile și reflecțiile prezentate în cadrul interviurilor privind rolul ANAS în dezvoltarea sistemului de formare a personalului în domeniul protecției copilului au scos în evidență unele divergențe de opinii privind rolul și atribuțiile ANAS privind asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale.

Astfel, constatăm că există opinii care atestă că ANAS deține un rol deosebit de important în acest proces: „ANAS asigură funcționarea sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale în conformitate cu Regulamentul privind organizarea și funcționarea ANAS. Una din funcțiile de bază ale ANAS este facilitarea procesului de consolidare a capacităților profesionale a personalului din domeniul de asistență socială, iar Serviciului de formare profesională îi sunt delegate atribuții privind planificarea, organizarea, monitorizarea, evaluarea și raportarea procesului de formare profesională a personalului din domeniul asistenței sociale” [IIA_1_APC]; „Sistemul de formare îl apreciez pozitiv, deoarece s-a relansat recent și am observat un efort conjugat dintre societatea civilă și ANAS în asigurarea funcționalității acestui sistem” [IIA_12_MA].

În același timp, există opinii ale prestatorilor de instruire care atestă că „Sistemul de formare inițială și continuă a personalului practic nu există, deoarece majoritatea formărilor se realizează cu suportul OSC-urilor. Orice specialist din domeniul asistenței sociale trebuie să fie format în cadrul unei instruirii inițiale, însă acest lucru se realizează în mod profesionist doar în cazul în care există o colaborare dintre prestatorii de servicii și OSC-uri. În raioanele unde activează OSC-uri se realizează instruirii calitative, iar după finalizarea proiectelor implementate de către OSC-uri, prestatorii publici de servicii sociale nu asigură continuitatea acestor formări” [IIA_2_OSC]; „Rolul ANAS nu este clar în ceea ce privește formarea inițială și continuă. Este clar rolul universităților în formarea inițială a asistenților sociali, însă în ceea ce privește formarea continuă în domeniul asistenței sociale constatăm caracterul segmentat al acestora. ANAS nu ar trebui să dețină atribuții cu referire la organizarea formărilor, aceasta ar trebui să revină instituțiilor superioare de învățământ. O practică pozitivă în acest sens o are Academia de Administrare Publică, care implică în programele de formare practicienii. Consider că ANAS trebuie să exercite atribuții doar în domeniul monitorizării calității serviciilor sociale, să asigure monitorizarea respectării standardelor minime de calitate a serviciilor sociale” [IIA_7_OSC].

Accentuăm că majoritatea prestatorilor de instruire intervievați au scos în evidență punctele slabe ale sistemului de formare inițială și continuă, evidențiind că la moment acest sistem practic nu funcționează.

Formarea universitară a asistenților sociali

Problemele cu care se confruntă societatea modernă nu pot să-și găsească soluții corecte în afara spațiului educațional. Mai mult, profilul viitor al societății europene depinde de modul în care învățământul asigură formarea de competențe profesionale și morale prin schimbări de atitudini, prejudecăți, mentalități, comportamente.

Aceste transformări nu se petrec rapid ci, ele sunt de durată și apar în timp ca „operă” a mai multor generații responsabile de sistemul educativ-formativ. De aceea, procesul de schimbare și creșterea calității prin internaționalizare a învățământului superior apare ca un rezultat firesc al convergenței treptate a sistemelor educaționale prin apropierea lor în timp în urma dezvoltării către o direcție comună. Instrumentele reale în acest sens sunt cele legate de multiplicarea rapidă a intereselor comune susținute prin comunicare, cooperare, dialog permanent și cunoaștere reciprocă.

Sistemul universitar de asistență socială din Republica Moldova a adus o contribuție esențială la dezvoltarea profesiei de asistent social pe toate treptele de formare și specializare. Prin aceasta s-a implicat activ și în procesul de reformă a sistemului de protecție a copilului și familiei. Cu toate că debutul asistenței sociale în Republica Moldova a fost deosebit de anevoios în ceea ce privește statutul asistenței sociale ca profesie/ocupație, trebuie menționat faptul că aceasta, alături de alte profesii moderne, a ajutat la rezolvarea problemelor sociale și s-a adaptat continuu la schimbările propuse de noile dimensiuni ale nevoilor umane în dinamica lor.

Formarea universitară a asistenților sociali a demarat în perioade diferite, după cum urmează:

1. Universitatea de Stat „Alec Russo” Bălți (USARB) – 1993
2. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (UPSC) – 1994
3. Universitatea de Stat din Moldova (USM) – 1998
4. Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) – 2007

Pregătirea specialiștilor în domeniul de formare profesională Asistență socială a demarat la Universitatea de Stat „Alec Russo” Bălți în anul 1993 prin admiterea la specialitatea Pedagogie și Psihologie socială. Începând cu anul 1994, grație relațiilor de colaborare și parteneriat cu instituții superioare cu o experiență distinctă în domeniu Fachhochschule Diisseldorf, Germania, Hogeschool's Hertogenbosh, Olanda, Universitatea Ioaninna din Grecia, se inițiază un proiect internațional implementat în perioada 1995–1998, finanțat de Uniunea Europeană. Proiectul respectiv a avut impact decisiv asupra demarării procesului de pregătire a asistenților sociali în Republica Moldova. Datorită proiectului nominalizat, în 1998 profesia de asistent social a fost inclusă în Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior din Republica Moldova.

Accentuăm că majoritatea prestatorilor de instruire intervievați au scos în evidență punctele slabe ale sistemului de formare inițială și continuă, evidențiind că la moment acest sistem practic nu funcționează.

În 2003 profesia de asistent social este reglementată prin Legea asistenței sociale nr. 547/2003, art. 1,²³ care stabilește că asistentul social este persoană cu studii speciale în domeniu, care prestează servicii specializate persoanelor și familiilor care, temporar, se află în dificultate și care, din motive de natură economică, socială, fizică sau psihologică, nu sînt în stare să își realizeze, prin mijloace și eforturi proprii, un nivel decent de viață.

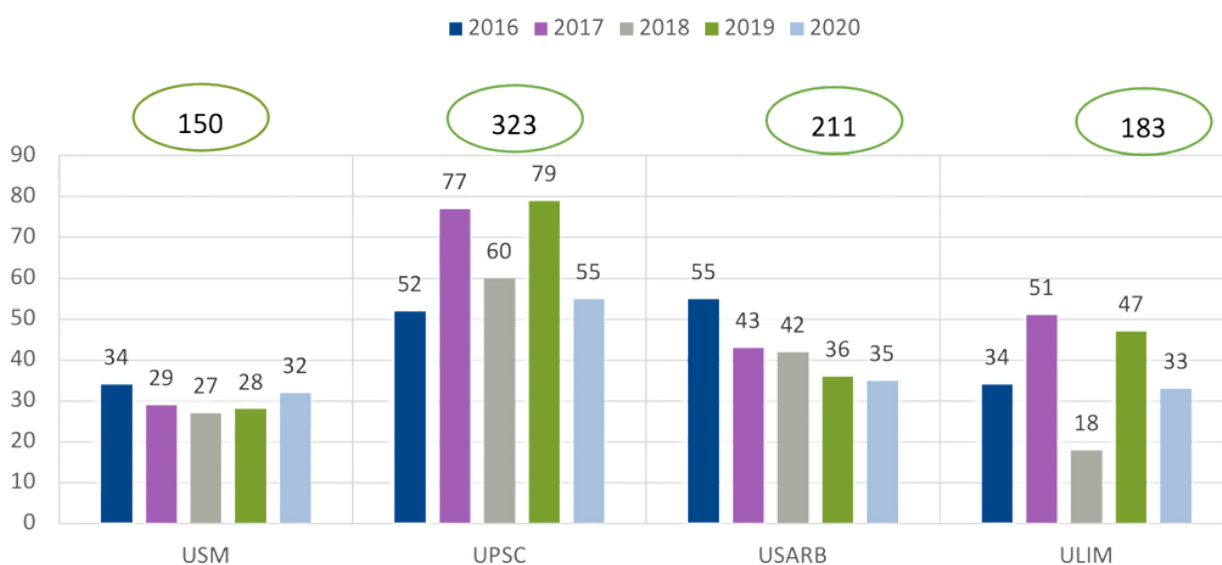
În ultimii 5 ani au fost pregătiți de cele 4 mari universități din Republica Moldova 867 asistenți sociali (a se vedea Figura 4), dintre care cei mai mulți au absolvit UPSC – cca 37% (323 asistenți sociali); urmați de USARB – cca 25% (211 asistenți sociali); ULIM – cca 21% (183 asistenți sociali) și USM – 17% (150 asistenți sociali).²⁴

Comparativ cu anul 2016, numărul absolvenților la specialitatea asistență socială la cele 4 universități în anul 2020 a scăzut cu cca 11%, iar comparativ cu anul 2019 a crescut cu cca 18%.

Persoanele interviuate din mediul academic au explicat scăderea numărului de studenți la specialitatea asistență socială prin faptul că salariile în domeniul social sunt foarte mici, iar sarcinile sunt deosebit de complexe:

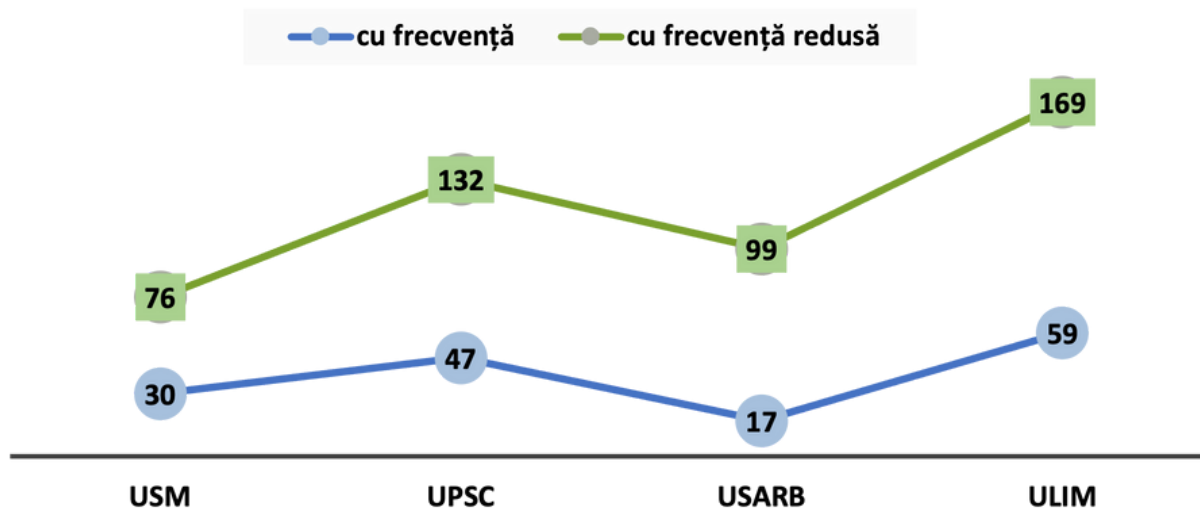
- „Tinerii nu acceptă profesia de asistent social, deoarece este prost plătită” [IIA_10_MA];
- „A scăzut numărul de studenți la specialitatea asistență socială, deoarece munca e grea, solicitantă, sunt responsabilități majore conectate cu resursele financiare” [IIA_12_MA].

Figura 4: Absolvenți ai universităților, specialitatea asistență socială (ciclul I), perioada anilor 2016 - 2020

Pentru a stabili o prognoză în ceea ce privește numărul viitorilor specialiști în domeniul asistenței sociale, au fost colectate date cu privire la numărul total de studenți la specialitatea asistență socială. Astfel, la 01 mai 2021 în cele 4 universități studiau total 629 studenți (la ambele forme de învățământ: cu frecvență și cu frecvență redusă), cei mai mulți studenți fiind înscriși la ULIM – cca 36% din numărul total (228 studenți); urmată de UPSC – cca 29% (179 studenți); USARB – cca 18 % (116 studenți) și USM – 17% (106 studenți).

Figura 5: Numărul studenților la specialitatea Asistență socială (cu frecvență și cu frecvență redusă)

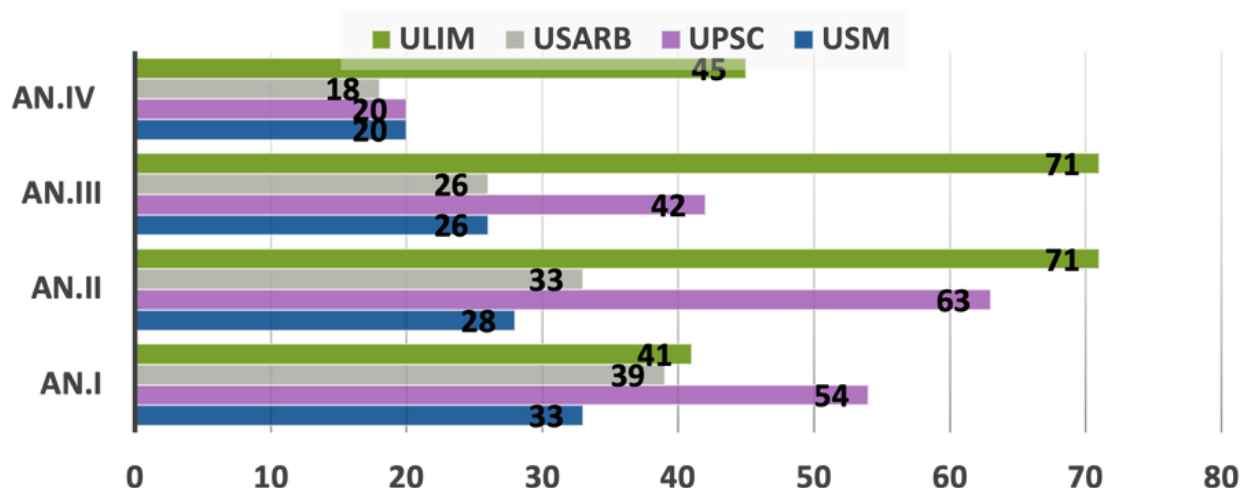
Este important de accentuat că 476 studenți sunt înmatriculați la învățământul cu frecvență redusă, ceea ce constituie cca 76% din numărul total de studenți de la sp. Asistență socială (a se vedea Figura 5). Constatăm că în ultimii ani studenții preferă să îmbine studiile cu munca, ceea ce le asigură un anumit venit, dar și acumularea experienței profesionale. „Noi deținem o experiență frumoasă în ceea ce privește conexiunea cu realitatea socială, invitând la unele cursuri universitare practicieni. Prin aceasta creăm conexiune dintre student și piața muncii, iar practicienii mai contribuie și la îmbunătățirea curriculumelor universitare” [IIA_12_MA].

În anul de studii 2020 – 2021 se înregistrează o creștere de cca 38% a numărului de studenți din cele 4 universități, în comparație cu anul de studii 2017 –2018 și o descreștere cu 15% în comparație cu anul de studii 2019–2020 (a se vedea Figura 6). Conform datelor Biroului Național de Statistică la începutul anului de studii 2019/20, în învățământul superior erau înscriși 56,8 mii studenți, cu 30 la sută mai puțin decât în 2015/16. Din cei 56,8 mii de studenți înscriși în anul de studii 2019/20, 73,5% au urmat studii superioare de licență, 19,3% studii superioare de master și 7,2% studii superioare integrate. Numărul de studenți din învățământul superior continuă tendința descendentă înregistrată în ultimii ani, mai pronunțată fiind în cazul studiilor superioare de licență (față de anul de studii 2015/16 cu 21 mii sau cu 33,5% mai puțin).

Planurile de învățământ la specialitatea Asistență socială din cele 4 universități au fost revizuite și sunt conectate cu schimbările care se produc în domeniul social. Se pune accentul pe programele de formare în domeniul protecției copilului și familiei. “Există cursuri și module axate doar pe protecția copilului și familiei, cum ar fi Servicii sociale

comunitare, Serviciul de sprijin familial; Violența în familie; Tehnici de asistență socială a copilului și familiei etc. La catedră avem mai mulți practicieni, iar aceasta ne oferă posibilitatea să avem o înțelegere clară a realității. La ULIM există o tradiție, la fiecare curs obligatoriu invităm și un practician...” [IIA_10_MA].

Figura 6: Numărul de studenți la specialitatea asistență socială (ciclul I)

Un rol deosebit de important în formarea asistenților sociali îl dețin stagiile de practică. Analiza planurilor de învățământ a scos în evidență existența a două tipuri de practică : 1) practica de specialitate (se realizează în teren); 2) practica de cercetare (pentru elaborarea tezei de licență). Numărul de ore alocat pentru stagiile de practică (în teren) de către cele patru universități este diferit, acesta variază între 270 – 480 ore (a se vedea Tabelul 2.).

Tabelul 2: Număr de ore/credite alocat pentru stagiile de practică

Denumirea instituției	Stagii de practică / număr de ore / număr de credite		
	Anul I	Anul II	Anul III
USARB	-	-	420 ore / 14 credite
UPSC	-	240 ore / 8 credite	240 ore / 8 credite
USM	60 ore / 2 credite	120 ore / 4 credite	180 ore / 6 credite
ULIM	-	-	270 ore / 9 credite

În cadrul interviurilor realizate cu reprezentanții medicului academic s-a accentuat faptul că:

- „Practica studenților se realizează în anul II – în cadrul Direcțiilor de Asistență socială și Protecție a Familiei și în anul III – în cadrul instituțiilor prestatoare de servicii sociale. În anul III studenții au și o practică de cercetare, unde realizează mici proiecte de cercetare pe care le pot valorifica în cadrul tezelor de licență” [IIA_11_MA];
- „OSC-urile nu sunt deschise pentru a lua studenți la practică, iar în unele structuri teritoriale de asistență socială unde studenții realizează practica – sunt multiple situații când aceștia nu sunt implicați în activități care să corespundă obiectivelor practicii” [IIA_10_MA].

Universitățile desemnează persoane responsabile de organizarea și coordonarea practicii din cadrul catedrelor, iar la baza de practică, de asemenea, este desemnată de către instituția-gazdă un coordonator al practicii. După finalizarea stagiului de practică, studenții sunt evaluați de către ambii coordonatori de practică (de la universitate și de la instituția-gazdă).

Admiterea la studiile superioare de master (ciclul II) se organizează pe bază de concurs de către instituția de învățământ superior acreditată la programele de studii acreditate sau autorizate provizoriu, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare. La concursul de admitere în ciclul II de studii superioare pot participa deținătorii diplomei de studii superioare de licență sau ai unui act echivalent de studii, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și calificărilor. Studiile superioare de master corespund unui număr de 90-120 de credite de studii transferabile, câte 30 de credite pentru fiecare semestru. În cazul înscrierii în ciclul II de studii superioare la un program de studii diferit de domeniul absolvit la ciclul I de studii superioare, candidații urmează să acumuleze 30 de credite de studii transferabile la disciplinele fundamentale și de specialitate aferente domeniului de studii pentru care optează, ceea ce reprezintă minimul curricular inițial necesar. Studiile superioare de master se finalizează cu susținerea publică a tezei/proiectului de master și cu eliberarea diplomei de studii superioare de master.²⁵

În perioada anilor 2016 – 2020 au absolvit programele de masterat din cadrul celor patru universități 456 persoane (a se vedea Tabelul 3), dintre care cei mai mulți au absolvit Universitatea Liberă Internațională din Moldova (195) și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (131).

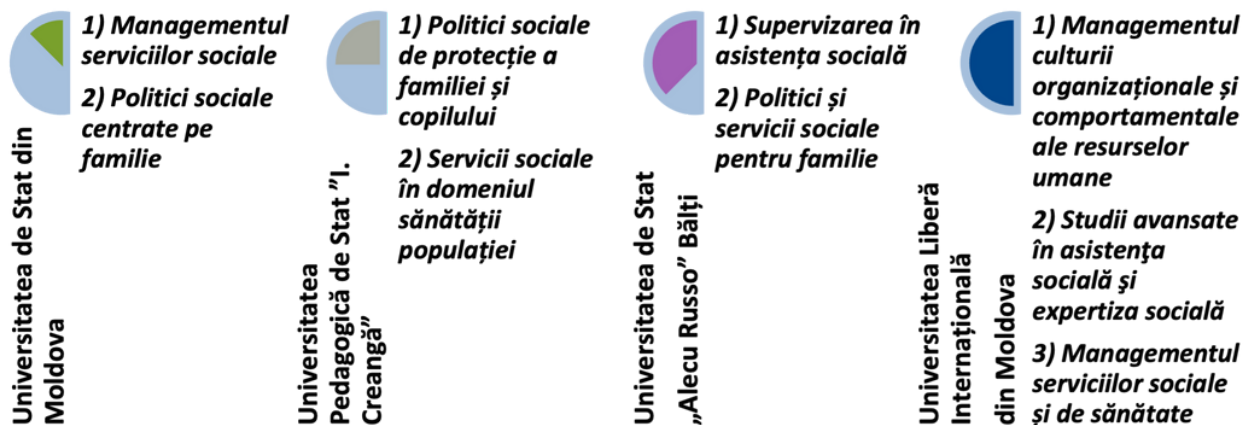
Tabelul 3: Numărul de absolvenți ai programelor de masterat

Denumirea instituției	2016	2017	2018	2019	2020	Total
USARB	14	16	16	16	12	74
UPSC	16	27	30	28	30	131
USM	12	15	12	8	9	56
ULIM	13	17	24	57	84	195
Total	55	75	82	109	135	456

În cele 4 universități există 9 programe de master în domeniul asistenței sociale, dintre care (a se vedea Figura 7):

- 3 programe de master sunt dezvoltate nemijlocit în domeniul politicilor sociale de protecție a familiei și copilului (USM, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” și Universitatea de Stat „Alec Russo” Bălți);
- 6 programe de master axate pe alte specializări, însă care includ și unele cursuri privind protecția copilului și familiei.

Figura 7: Programe de studii de master în domeniul asistenței sociale

În cadrul universităților sunt instituite centre de formare continuă, care dețin un rol important în dezvoltarea programelor și cursurilor de formare continuă.

„În UPSC este creat Centrul de formare continuă, care propune Programe de formare profesională continuă în domeniul Asistenței sociale, dar și Programe tematice, cum ar fi: Strategii de prevenire și rezolvare a situațiilor de risc în comunitate; Managementul în asistență socială; Utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în asistență socială” [IIA_11_MA].

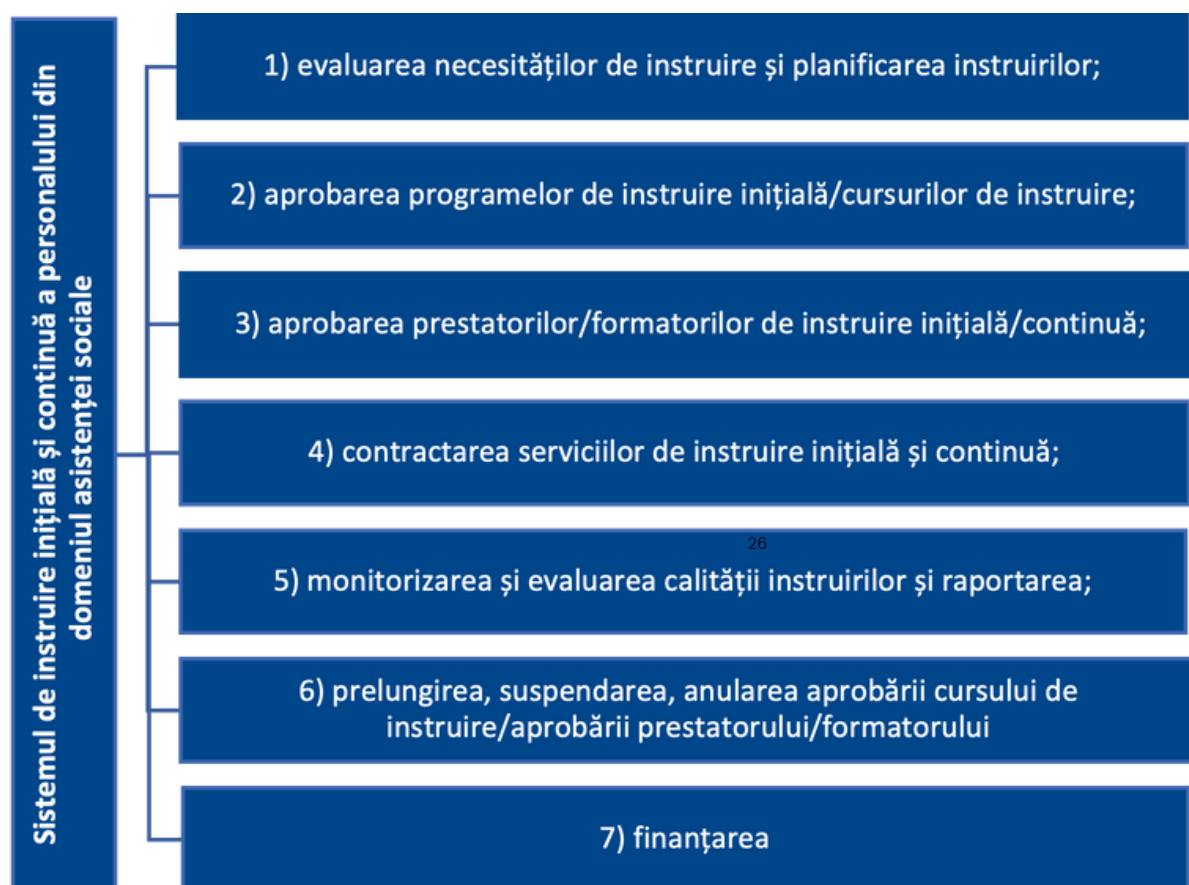
În concluzie menționăm că mediul academic deține un rol important în formarea inițială a specialiștilor în domeniul asistenței sociale și este implicat în elaborarea documentelor de politici în domeniu și realizarea studiilor și cercetărilor. Totodată, însă se atestă o colaborare slabă dintre mediul academic și ANAS pentru a asigura conexiunea dintre formarea inițială și continuă a specialiștilor. Acest punct de vedere a fost prezentat de către reprezentanții ai 3 universități.

Evaluarea funcționalității componentelor sistemului de formare inițială și continuă

În corespundere cu Hotărîrea Guvernului Nr.38/2019, sistemul de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale conține șapte componente reflectate în Figura 8. Pentru a reflecta situația actuală în domeniul formării profesionale inițiale și continuă a personalului angajat în sistemul de protecție a copilului și familiei au fost realizate interviuri individuale aprofundate cu prestatorii de instruire, experți în domeniu, reprezentanți ai mediului academic etc., fiind evaluată situația din perspectiva celor șapte componente ale sistemului.

Fiecare componentă a sistemului este prezentată din perspectiva analizei cadrului normativ din Republica Moldova și opiniilor prestatorilor de instruire și experților reflectate în cadrul interviurilor realizate în cadrul evaluării.

Figura 8: Componentele sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale

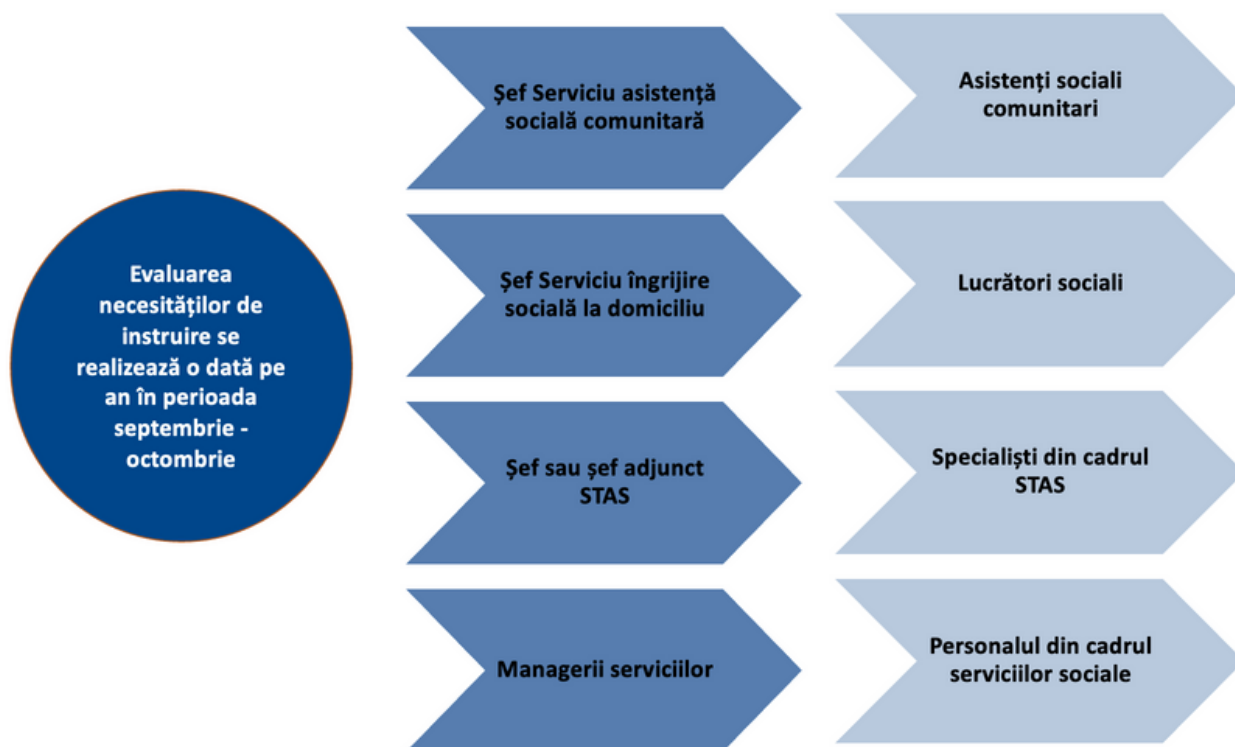
Evaluarea necesităților de instruire și planificarea instruirilor

În conformitate cu HG nr. 38/2019, cap.IV, secțiunea I,²⁶ managerii structurilor teritoriale de asistență socială și/sau managerii serviciilor sociale transmit ANAS trimestrial, pînă la data de 15 a lunii următoare trimestrului, solicitările privind categoriile și numărul de persoane care necesită a fi instruite inițial.

Evaluarea necesităților de instruire continuă a personalului din sistemul de asistență socială se realizează anual de către managerii structurilor teritoriale de asistență socială și/sau managerii serviciilor sociale. Anual, pînă la data de 30 noiembrie, managerii structurilor teritoriale de asistență socială și/sau managerii serviciilor sociale prezintă ANAS necesitățile de instruire continuă.

Evaluarea necesităților de instruire a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială se realizează în baza procedurii standardizate, aprobat prin ordinul MMPSF nr. 90/2015.²⁷ Procedura prevede că evaluarea necesităților se efectuează o dată pe parcursul anului și se realizează pe grupuri de personal de către managerul/supervizorul grupului de personal după cum este reflectat în Figura 9.

Figura 9: Evaluarea necesităților de instruire pe grupuri de personal

Procedura include instrumente de autoevaluare și evaluare a competențelor profesionale, după cum urmează:²⁸

- Doua chestionare de autoevaluare a competențelor profesionale fundamentale de instruire (un instrument pentru asistenții sociali comunitari și un instrument pentru lucrătorii sociali). Chestionarele de autoevaluare includ următoarele aspecte: a) autoaprecierea gradului de înțelegere și dezvoltare a competențelor/atribuțiilor profesionale stipulate în fișa de post a angajatului, precum și stabilirea competențelor care au nevoie să le dezvolte; b) specificarea întrebărilor/problemelor care nu pot fi soluționate în baza cunoștințelor/abilităților existente; c) formularea necesităților în informații/cunoștințe și formare/dezvoltare de abilități noi.
- Doua chestionare pentru evaluarea competențelor profesionale și necesităților de instruire la asistenții sociali comunitari (aplicat de șeful SASC) și la lucrătorii sociali (aplicat de șeful Serviciului îngrijire socială la domiciliu). Chestionarele de evaluare aplicate de către managerii serviciilor ASC și îngrijire socială la domiciliu includ: 1) aprecierea nivelului de formare a competențelor profesionale a personalului (pentru fiecare angajat); 2) probleme/dificultăți pe care le întâmpină angajații; 3) de ce instruire are nevoie personalul; 4) de care suport/condiții are nevoie personalul. Instrumentele de evaluare a necesităților conțin și o componentă de evaluare a performanței profesionale a angajatului.

Procedura prevede că persoana responsabilă de evaluarea necesităților de formare colectează și analizează chestionarele completate. Analiza chestionarelor se va axa pe stabilirea subiectelor de formare solicitate de mai mulți angajați, celor care influențează direct calitatea lucrului realizat.

„Informația privind necesitățile de formare colectate de la șefii STAS și managerii serviciilor sociale este incompletă și nu reflectă realitatea, este o informație superficială, deoarece nu se realizează aceste evaluări, informația este prezentată doar din punctul lor de vedere” [IIA_1_APC]

În rezultatul evaluării și prioritizării necesităților de formare pe grupuri de angajați se realizează o ședință administrativă cu participarea șefului STAS și șefilor de servicii, în cadrul căreia se prioritizează subiectele pentru organizarea formărilor în anul viitor. Procedura standardizată prevede că la planificarea instruirilor pentru angajații STAS se va ține cont de următoarele:

- Necesitățile de formare ale personalului;
- Cerințele stabilite privind calitatea serviciului social prestat;
- Solicitățile de formare care rezultă din planul de dezvoltare a unor servicii sociale noi (în baza planului strategic de lucru al STAS)

HG nr. 38/2019 prevede că până la 31 ianuarie, ANAS elaborează Planul anual de instruire continuă a personalului din sistemul de asistență socială, în baza necesităților de instruire recepționate de la managerii structurilor teritoriale de asistență socială și/sau managerii serviciilor sociale, care pînă la data de 15 februarie, înscriu angajații la cursurile de instruire continuă planificate.

Planul anual de instruire continuă elaborat de ANAS include 3 compartimente:

1. Denumirea cursului de instruire și conținutul de bază;
2. Categoria și numărul de participanți;
3. Perioada (luna)

După aprobarea de către MSMPs, Planul anual de instruire continuă a personalului din sistemul de asistență socială este publicat pe pagina oficială a ANAS. La etapa evaluării planurile respective nu erau publicate pe pagina ANAS. Analiza planurilor de activitate ale ANAS pentru anii 2019,²⁹ 2020,³⁰ 2021³¹ a scos în evidență că pentru anii 2019 și 2020 planurile de activitate cu privire la consolidarea capacităților profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială (obiectivul 3) practic sunt identice. Planul de activitate al ANAS pentru 2021 este modificat ca structură în comparație cu anii precedenți și include ca indicator de bază ponderea angajaților din domeniul asistenței sociale care au promovat cursurile de instruire (dezagregate în funcție de sex, grupe de vârstă, dizabilitate, categorii de funcții, tematici). Nivelul-țintă stabilit pentru 2021 este 80%. Activitățile incluse în plan cu referire la formări sunt identice cu cele reflectate în planurile anuale de activitate din anii precedenți.

În cadrul evaluării, ANAS a prezentat grupului tehnic planurile de instruire continuă a personalului din sistemul de asistență socială pentru anii 2019 și 2020.

Aprobarea programelor de instruire inițială/cursurilor de instruire

În conformitate cu HG nr. 38/2019, secțiunea a 2-a, programele de instruire inițială se aprobă de către MSMPS. Cursurile de instruire se examinează de către Comisia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire în baza Metodologiei aprobate de MSMPS. Cadrul normativ conține unele prevederi cu referire la examinarea dosarului pentru aprobarea cursului de instruire (termen, modalitate de înregistrare a dosarului prezentat la concurs, unele aspecte privind modalitatea de evaluare a dosarelor de către Comisia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire. La etapa evaluării nu era aprobată Metodologia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire aprobată și respectiv nu a fost instituită nici Comisia de evaluare.

„Conform HG nr.38/2019 urma să fie instituite de către MSMPS două comisii: 1) Comisia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire și 2) Comisia de evaluare a calității instruirilor în domeniul asistenței sociale. La această etapă aceste comisii nu au fost instituite și nici nu a fost definitivată metodologia de evaluare a cursurilor și prestatorilor de instruire, documentul este în proces de avizare și consultare” [IIA_1_APC].

În scopul consolidării cunoștințelor specialiștilor ANAS, precum și a specialiștilor din domeniul asistenței sociale, ANAS a dezvoltat Platforma E-learning³² cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei în cadrul proiectului „Programul regional împotriva traficului de ființe umane, faza II”, implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). La etapa evaluării pe această platformă era plasat un singur curs online „Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”. Cursul include 6 lecții și 7 teste de evaluare a cunoștințelor.

ANAS cu suportul OIM a organizat pe parcursul anului 2019 formări în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. Participanții la instruire (specialiștii ce activează în cadrul Centrelor de plasament și de reabilitare din gestiunea ANAS, beneficiarii cărora sunt copii) au fost instruiți la așa subiecte cum ar fi: Particularitățile și riscurile fenomenului Traficului de ființe umane prin exploatare în scop de muncă, cerșit și atragerea în activități criminale; Acordarea asistenței și protecției victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane; Procedura de repatriere a copiilor victime ale traficului de ființe umane și copiilor neînsoțiți; Prevenirea și combaterea violenței față de copii; Serviciul de asistență telefonică gratuită³³ pentru copii; Rolul inspectorului de muncă în prevenirea traficului de ființe umane.³³ De asemenea, ANAS cu suportul Ambasadei Statelor Unite ale Americii a organizat formări în acest domeniu și pentru specialiștii (psihologii și asistenții sociali) din cadrul Centrelor maternale, fiind pus accentul pe reabilitarea victimelor traficului de ființe umane, cum să înțeleagă comportamentul victimelor traficului de ființe umane, să aplice modele terapeutice și jocuri de rol folosind anumite tipuri de terapie (terapia prin nisip, păpuși anatomice, psihoterapie și intervenții complexe în procesul de lucru cu beneficiarii) și cum să ofere asistență în cazurile de exploatare sexuală.

Pe parcursul anilor 2018 – 2020, ANAS cu suportul partenerilor de dezvoltare au realizat formări pentru diverse categorii de personal, cei mai mulți fiind formați în 2018³⁴ (a se vedea Tabelul 4).

Tabelul 4: Categoriile de personal format în perioada 2018 – 2020

Denumirea instituției	2018	2019	2020
Asistenți sociali comunitari	550	161	202
Supervizori	15	23	-
Specialiști din Grupul funcțiilor cu competențe directe de altă natură decât	27	79	-
Specialiști principali	-	94	29
Asistenți parentali profesioniști, părinți educatori	-	17	69
Șefi STAS și manageri servicii sociale	-	23	19
Total	592	397	319

Sursă: Datele au fost preluate din informația oferită de către ANAS

În conformitate cu rapoartele ANAS toate instruirile desfășurate în perioada 2018-2020 au fost finanțate de către partenerii de dezvoltare, iar categoria de beneficiari instruită și tematicile identificate pentru formare nu au reflectat întru totul realitatea privind necesitățile de instruire identificate ale personalului din domeniul asistenței sociale, incluse în planurile anuale de instruire a personalului din domeniul asistenței sociale.

Aprobarea prestatorilor/formatorilor de instruire inițială/continuă

Hotărîrea Guvernului nr. 38/2019, secțiunea a 3-a reglementează faptul că prestatorii/formatorii de instruire inițială/continuă sînt aprobați în baza Metodologiei, pentru o perioadă de patru ani, pentru domeniul respectiv de instruire. Totodată, cadrul normativ în domeniu prevede care sunt criteriile de eligibilitate pentru prestatorul de instruire care solicită aprobarea; sunt reglementate criteriile de evaluare și modalitatea de examinare a dosarului și aprobarea prestatorului.

Astfel, conform Hotărîrii Guvernului nr. 38/2019, pct.31-33, pentru a putea solicita aprobarea, prestatorul de instruire inițială/continuă trebuie să îndeplinească următoarele criterii de eligibilitate:

1. să fie constituit în condițiile legislației;
2. să aibă prevăzute în statut sau, după caz, în documentul de constituire activității de instruire;
3. să își îndeplinească obligațiile de plată a impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate.

Aprobarea prestatorilor de instruire inițială/continuă se efectuează în baza următoarelor criterii de evaluare:

1. dispunerea de cel puțin doi formatori;
2. deținerea, după caz, a experienței de organizare a instruirii inițiale și/sau continue.

Formatorii sunt aprobați în baza următoarelor criterii de evaluare:

1. experiența generală în instruirea inițială și/sau continuă;
2. experiența specifică în instruirea inițială și/sau continuă din domeniul asistenței sociale ori din alte domenii identice sau conexe tematicii cursului de instruire pentru care se solicită aprobare.

Contractarea serviciilor de instruire inițială și continuă

Cadrul normativ prevede că în baza Planului anual de instruire continuă, precum și în conformitate cu necesitățile de instruire inițială identificate, ANAS contractează prestatorii/formatorii aprobați pentru realizarea cursurilor de instruire inițială/continuă. În cazul contractării de către ANAS a formatorilor aprobați, ANAS este responsabilă de contractarea agenților economici pentru asigurarea, conform necesității, a serviciilor de cazare, alimentare, spațiilor și echipamentului pentru instruire, în funcție de specificul fiecărui curs de instruire.

Instruirile care s-au realizat până în prezent au avut la bază acorduri între MSMPS, ANAS și diverși parteneri de dezvoltare. Astfel, pe parcursul anilor 2019 – 2020 au fost realizate formări în parteneriat cu OIM, Agenția Cehă pentru Dezvoltare, USAID, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, UN WOMEN Moldova, People in Need Moldova, Keystone Moldova, CCF Moldova, Misiunea Socială Diaconia etc.). Rapoartele de activitate pentru anii 2019³⁵ și 2020 (sem. I)³⁶ atestă că ANAS în baza acordurilor cu partenerii de dezvoltare au realizat sesiuni de formare pentru diverse categorii profesionale (asistenți sociali comunitari, supervizori, manageri STAS, manageri ai serviciilor sociale, asistenți parentali profesioniști/părinți educatori, asistenți sociali din cadrul Serviciului de APP etc.).

În baza Memorandumului de înțelegere încheiat în ianuarie 2019 între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale – CCF Moldova – IRMS „Diaconia” privind implementarea proiectului „Consolidarea capacităților specialiștilor din domeniul Protecției copilului din Republica Moldova” finanțat de Caritas Viena, pe parcursul anului 2020 au fost organizate 9 sesiuni de instruire în cadrul cărora au fost instruite 201 persoane. Sesiunile de formare au fost destinate pentru 6 raioane pilot (Glodeni, Rîșcani, Drochia, Strășeni, Căușeni, Nisporeni) participante în cadrul proiectului.

În procesul de organizare a unor formări, ANAS și-a asumat partea tehnică, fiind întocmite și expediate demersuri de participare către STAS-urile antrenate în instruire și perfectate certificatele de participare. Totodată, ANAS a asigurat cu spațiul necesar și echipament tehnic pentru desfășurarea instruirilor.

Tabelul 5: Tematicile sesiunilor de instruire și numărul de ore academice rezervate fiecărui curs

Nr.	Denumirea cursului	Nr. de ore
1	<p>Rolul asistentului social în mobilizarea comunitară:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conștientizarea dimensiunii asistentului social în comunitate; • Identificarea corectă a problemei copilului cu aplicarea noilor instrumente de lucru; • Anamneza situației cu munca de teren; • Conceperea planului • Formarea echipei la nivelul comunității 	24
2	<p>Consolidarea capacității asistenților parentali profesioniști și a părinților educatori pentru gestionarea eficientă a comportamentelor copiilor din plasament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roluri și atitudini parentale ale asistenților parentali profesioniști și părinților-educatori; • Nevoile de dezvoltare ale copiilor. Abordare axată pe etape de vârstă; • Comportamente dorite și nedorite la copii. Cauzele comportamentelor nedorite la copii; • Depășirea comportamentelor nedorite la copii. Evaluarea comportamentului; • Dezvoltarea comportamentelor noi. Imitarea, modelarea, înlănțuirea; • Analiza comportamentelor nedorite la copiii din plasament. Dezvoltarea comportamentelor dorite; • Prevenirea arderii profesionale la asistenții parentali profesioniști și părinților-educatori; • Dezvoltarea capacității de reziliență. Sănătatea emoțională a asistentului parental profesionist/părintelui-educator. 	24
3	<p>Politica de Protecție a Copilului:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Principiile unei politici eficiente; • Elementele unei politici eficiente; • Angajarea și instruirea personalului. 	8

Sursă: : Raport ANAS, 2020

Monitorizarea și evaluarea calității instruirilor și raportarea

Hotărîrea Guvernului nr. 38/2019 stabilește că ANAS asigură monitorizarea calității instruirilor în domeniul asistenței sociale. Cadrul normativ stabilește sarcinile prestatorilor/formatorilor după finalizarea cursurilor (prezentarea dării de seamă, chestionare de evaluare pre și post-training, fișei de analiză generalizată a chestionarelor, fișei de analiză generalizată a chestionarelor, lista participanților la instruire). ANAS poate efectua vizite, evaluări, discuții cu participanții la instruire etc. și întocmește rapoarte de evaluare a calității instruirii. Există prevederi cu privire și la situațiile în care se constată încălcări. Totodată, ANAS pînă la data de 15 a lunii următoare sfârșitului fiecărui trimestru, întocmește darea de seamă privind evaluarea calității instruirilor și transmite Comisiei de evaluare a calității instruirilor acest raport. Pînă la data de 31 ianuarie, ANAS întocmește și prezintă spre aprobare MSMPs raportul anual privind funcționarea Sistemului în anul precedent. În condițiile în care nu există o metodologie de monitorizare cu indicatori clari, activitățile descrise mai sus sunt realizate sporadic.

Conform raportului de activitate pentru 2020 (sem.I), ANAS a realizat unele activități de monitorizare a calității instruirilor realizate, cu accent pe monitorizarea evidenței participanților la curs și respectarea orarului stabilit; prezentarea materialului aprobat.

Prelungirea, suspendarea, anularea aprobării cursului de instruire/aprobării prestatorului/ formatorului

Ordinele privind anularea aprobării cursului de instruire, precum și cele privind suspendarea sau anularea aprobării prestatorului/formatorului se emit de către MSMPS, la propunerea ANAS. Hotărîrea Guvernului nr. 38/2019 conține prevederi cu referire la situațiile în care se retrage sau se suspendă aprobarea prestatorului/formatorului, precum și situațiile în care se anulează aprobarea cursurilor de formare.

Se retrage aprobarea prestatorului/formatorului în următoarele cazuri:

- 1.prestatorul/formatorul depune cerere în acest sens;
- 2.prestatorul cu formă de organizare juridică se lichidează;
- 3.decesul formatorului;
- 4.în actele depuse de prestator/formator pentru obținerea aprobării au fost descoperite falsuri;
- 5.prestatorul/formatorul nu a înlăturat în termenele stabilite iregularitățile sau încălcările constatate;
- 6.refuzul prezentării sau prezentarea dărilor de seamă după termenul stabilit.

Conform cadrului normativ se suspendă aprobarea prestatorului/formatorului în următoarele cazuri:

- 1.neprezentarea în termen a dărilor de seamă privind realizarea instruirii;
- 2.sesizarea organelor de drept sau a organelor de control financiar;
- 3.pornirea unei urmăriri penale în privința prestatorului/formatorului.

Aprobarea cursului de instruire se anulează în următoarele cazuri:

- 1.identificarea elementelor de plagiat;
- 2.pierderea actualității conținutului cursului de instruire.

Finanțarea Sistemului de formare inițială și continuă

Hotărîrea Guvernului nr. 38/2019 prevede că sistemul de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale este finanțat din următoarele surse:

- 1.bugetul de stat;
- 2.bugetele locale;
- 3.mijloacele angajatorilor;
- 4.alte surse neinterzise de lege.

În opinia persoanelor intervievate se atestă insuficiența resurselor financiare alocate pentru sistemul de formare continuă a personalului "Una din problemele cu care ne confruntăm este insuficiența mijloacelor financiare alocate pentru formarea specialiștilor, doar 0,5 din necesarul de mijloace este acoperit" [IIA_1_APC]. În același timp sunt prevăzute mijloace financiare necesare pentru asigurarea funcționalității sistemului de formare, care includ un șir de plăți reflectate în Figura 10.

Figura 10: Plăți de bază pentru asigurarea funcționalității sistemului de formare

Pentru aprobarea cursului și aprobarea prestatorului/formatorului de instruire inițială/continuă, odată cu depunerea cererii și a dosarului, solicitantul achită o taxă unică în mărimea stabilită conform Metodologiei aprobate de Guvern, care include contravaloarea serviciilor de:

1. analiză și evaluare a cursurilor de instruire;
2. examinare a cererilor și a dosarelor pentru aprobarea prestatorilor/formatorilor de instruire inițială/continuă.

Procedura standardizată, aprobată prin ordinul MMPSF nr. 90/2015 prevede că STAS determină care formări pot fi acoperite cu resurse interne și care necesită resurse din exterior. În categoria resurselor interne se includ angajații STAS care dețin cunoștințe, competențe și experiențe în domeniu.

Resursele externe se împart în 3 grupuri:

1. Resurse din interiorul sistemului de asistență socială;
2. Resurse din proiectele implementare de OSC-uri în parteneriat cu STAS;
3. Experiențe avansate/bune practici ale altor STAS.

Analiza planurilor de achiziții pentru anii 2020 și 2021 ale ANAS publicate pe pagina oficială (pentru 2019 acest plan lipsește) a scos în evidență că ANAS a planificat achiziționarea serviciilor de formare profesională, după cum urmează:

- pentru anul 2020 - 688.500 lei₃₇ procedura de achiziție aplicabilă fiind contractul de mică valoare;
- pentru 2021₃₈ 688.500 lei, aceeași sumă ca și în 2020, procedura indicată fiind cererea ofertelor de prețuri.

Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică pentru 2019 reflectă că au fost încheiate 2 contracte de achiziție pentru serviciile de instruire (valoarea lor de 16.600 lei și respectiv 22.050 lei), nivelul de îndeplinire fiind de 100%.³⁹ În 2020 ANAS nu a realizat achiziții publice de valoare mică pentru serviciile de instruire.⁴⁰ Raportul MSMPS privind implementarea Strategiei de cheltuieli în anul 2019 (pentru 2020 acest raport nu este publicat) atestă faptul că ANAS nu a executat 864,8 mii lei (circa 50 mii dolari SUA), una din cauze fiind faptul că nu a fost elaborată Metodologia privind implementarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale⁴¹ care până la moment nu este aprobată. Totodată, studiul „Evaluarea capacității în monitorizare și evaluare și Plan de suport al Structurilor Teritoriale de Asistență.

socială Republica Moldova” realizat în cadrul Proiectului ”Date pentru impact”,⁴² finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) denotă că ANAS pentru 2019 a avut aprobate resurse financiare în valoare de 2,2 milioane lei (circa 128 mii dolari SUA) pentru instruirea personalului din domeniul asistenței sociale, care au fost returnate la bugetul de stat.

Lipsa metodologiei, mecanismelor și procedurilor privind organizarea și asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă este cel mai important impediment pentru a asigura buna funcționare a sistemului de formare inițială și continuă în domeniul asistenței sociale. Instituirea de către MSMPS a Comisiei de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire și a Comisiei de evaluare a calității instruirilor în domeniul asistenței sociale (comisiile să includă ca membri și reprezentanți ai mediului academic și ai OSC-urilor active în domeniu) va asigura implementarea mecanismului de aprobare a prestatorilor și programelor de formare.

Cartografierea programelor și cursurilor de instruire în domeniul⁴² protecției copilului și familiei

În cadrul evaluării grupul de lucru din cadrul CTWWC a colectat date de la prestatorii serviciilor de instruire, care au dezvoltat programe sau cursuri de instruire în domeniul protecției copilului și familiei. Pentru colectarea datelor a fost utilizat un formular, care include informații: (i) date generale despre prestator (denumirea organizației, anul fondării, date de contact); (ii) organizația dispune de metodologie de evaluare a necesităților de instruire; (iii) programe de instruire dezvoltate (denumire, grup-țintă, număr de ore); (iv) organizația a fost/este contractată pentru a presta servicii de instruire de către STAS, alți prestatori de servicii sociale; (v) Organizația prestează servicii de instruire în baza Acordurilor de colaborare, solicitărilor STAS/MSMPS/ANAS. Unele informații adiționale au fost colectate prin intermediul interviurilor individuale realizate cu prestatorii de instruire.

Figura 11: Beneficiarii de instruire

În rezultatul cartografierii au fost identificați 12 prestatori de instruire, care au dezvoltat total 66 programe și cursuri de instruire în domeniul protecției copilului și familiei. Cele mai multe programe și cursuri de instruire au fost dezvoltate de către Parteneriate Pentru Fiecare Copil (21 programe și cursuri de instruire); Terre des Hommes Moldova (12 cursuri de instruire destinate în special cadrelor didactice, psihologilor, altor specialiști din domenii conexe etc.) și CNPAC (8 programe și cursuri de instruire).

Categoriile de beneficiari (grupurile-țintă) a programelor sau cursurilor de instruire sunt foarte diverse. Au fost identificate 11 categorii de beneficiari de instruire pentru care au fost dezvoltate programe sau cursuri de formare (a se vedea Figura 11).

În corespundere cu Hotărîrea Guvernului 38/2019 în mare parte sunt acoperite toate categoriile profesionale, după cum urmează:

1. Grupul funcțiilor cu competențe directe în asistența socială: specialiști din cadrul STAS; asistenți sociali comunitari, supervizori din cadrul altor servicii sociale; asistenți parentali profesioniști/părinți-educatori;
2. Grupul funcțiilor ce necesită competențe medii în asistența socială: asistenți personali;
3. Grupul funcțiilor cu competențe manageriale și în asistența socială: manageri ai STAS și ai serviciilor sociale etc.;
4. Grupul funcțiilor cu competențe directe de altă natură decît cea a asistenței sociale: personal medical, educatori, psihologi etc.

Cartografierea programelor și cursurilor de instruire în domeniul protecției copilului și familiei a scos în evidență existența a unei game diverse de curricule, suportului de curs, ghiduri etc., unele dintre acestea fiind aprobate de către autoritatea centrală în domeniul protecției sociale (A se vedea Figura 12).

Programe de formare

Keystone Moldova a dezvoltat un program de formare inițială și continuă a asistenților personali, care a fost aprobat prin ordinul MMPSF nr.2018 din 24.11.2016. Acest curs include tematici cu referire la:

- 1.Înțelegerea dizabilității;
- 2.Cadrul legal și normativ privind protecția socială a persoanelor cu dizabilități;
- 3.Cadrul instituțional de protecție socială a persoanelor cu dizabilități;
- 4.Etica profesională;
- 5.Organizarea activității asistentului personal;
- 6.Servicii prestate de către asistentul personal;
- 7.Valorizarea rolului social și al persoanelor cu dizabilități;
- 8.Comunicarea;
- 9.Comportamentele problematice.

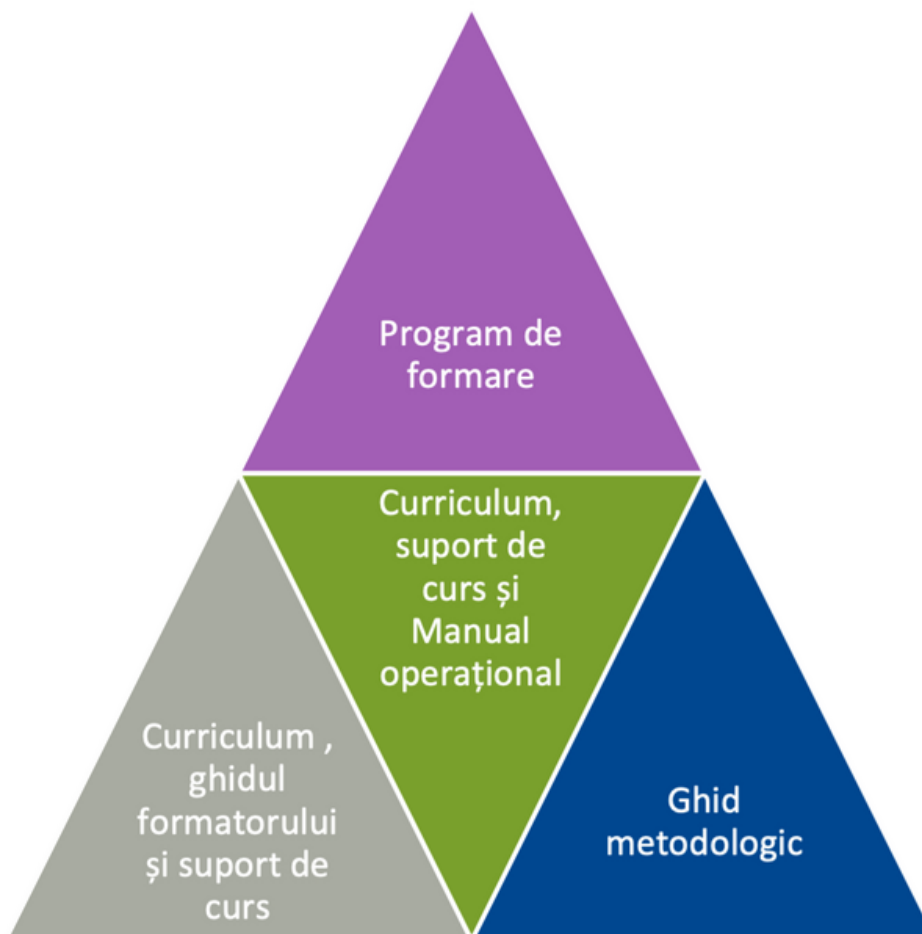
A.O. Parteneriate Pentru Fiecare Copil a dezvoltat Curriculum și suport de curs pentru formarea inițială a asistenților sociali aprobat prin Ordinul MMPSF nr. 56 din 15.06.2009 și Curriculum și suport de curs pentru formarea continuă a asistenților sociali, aprobat prin ordinul MMPSF nr.115 din 4 iunie 2010.

Tematicile abordate se referă la următoarele:

- 1.Conceptul asistenței sociale. Principiile Asistenței sociale. Sistemul integrat de servicii sociale. Cadrul normativ și legal;
- 2.Standardele profesionale în domeniul asistenței sociale. Codul deontologic. Dileme etice în asistența socială;
- 3.Abilități fundamentale de comunicare în asistența socială;
- 4.Teorii fundamentale în asistența socială;
- 5.Metodologia de lucru a asistentului social (managementul de caz; lucrul cu grupuri și comunitatea, lucrul în cadrul echipei multidisciplinare);
- 6.Domenii speciale de lucru (servicii sociale adresate fam cu copii; servicii adresate persoanelor cu dizabilități; servicii adresate persoanelor vîrstnice; servicii adresate tinerilor; servicii adresate grupurilor marginalizate);
- 7.Procedurile de aplicare la ajutorul social.

Curriculum, suport de curs și manual operațional – de exemplu, Keystone Moldova a dezvoltat acest pachet pentru Serviciul social „Echipă mobilă”, care este aprobat prin ordinul MMPSF nr.107 din 19 iunie 2013.⁴³

Figura 12: Tipuri de programe și cursuri de instruire utilizate de către prestatorii de instruire

Curriculum, suport de curs și ghidul formatorului – în perioada 2014 –2016 Centrul de Investigații și Consultanță “SocioPolis” și Caritas Republica Cehă, cu suportul financiar al Agenției Cehe pentru Dezvoltare, în parteneriat cu MMPSF a implementat proiectul “Fortificarea abilităților profesionale ale personalului prestator de servicii sociale pentru copii și tineri din Moldova”.

Prin acest proiect s-a urmărit să se contribuie la consolidarea cunoștințelor și abilităților profesionale a personalului prestator de servicii sociale pentru copii și transferul cunoștințelor în baza standardelor, bunelor practici și experienței internaționale în domeniul creșterii și educării copiilor separați de părinți și copiilor în situație de risc. Tematica instruirilor a fost identificată în cadrul Studiului „Necesitățile prestatorilor de servicii sociale în relaționarea cu copiii separați de părinți și copiii în situație de risc”.⁴⁴ În baza necesităților identificate în cadrul studiului au fost elaborate pentru realizarea instruirilor: (i) Curriculum de instruire a profesioniștilor din cadrul serviciilor sociale pentru copiii în situație de risc și copiii separați de părinți (20 ore); (ii) Suportul de curs Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social aprobat prin ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.133 din 22.08.2015;⁴⁵ (iii) Ghidul Formatorului.⁴⁶

În cadrul Proiectului "Fortificarea abilităților profesionale ale personalului prestator de servicii sociale pentru copii și tineri din Moldova" implementat de Centrul de Investigații și Consultanță "SocioPolis" și Caritas Republica Cehă, cu suportul financiar al Agenției Cehe pentru Dezvoltare, în parteneriat cu MMPSF au fost instruiți **906 profesioniști** ce activează în domeniul protecției copiilor în situație de risc sau rămași fără de îngrijire părintească. Profesioniștii instruiți sunt: asistenți parentali profesioniști, părinți-educatori din cadrul caselor de copii de tip familial, manageri, psihologi, asistenți sociali, psihopedagogi, pedagogi sociali din cadrul centrelor de plasament temporar, centrelor de zi, centrelor comunitari sau centrelor multifuncționale, specialiști din cadrul unităților teritoriale de asistență socială și protecție a copilului.

Ghiduri metodologice – au fost dezvoltate unele ghiduri de către A.O.Parteneriate Pentru Fiecare Copil și Keystone Moldova, în baza cărora s-au realizat cursuri de formare a specialiștilor (aprobate de către autoritatea centrală în domeniul protecției sociale).

În același timp, constatăm că în ultimii ani au fost dezvoltate multiple **programe de educație parentală**:

A.O.Parteneriate Pentru Fiecare Copil a dezvoltat pentru practicieni și pentru părinți Programul de educație parentală "Mellow Parenting", care este o metodă de intervenție timpurie bazată pe relații și concentrată pe îmbunătățirea relației părinte-copil. Grupurile vizează cele mai vulnerabile familii, inclusiv cele în care există dificultăți în relația părinte-copil etc. Programul educațional pentru părinți „Mellow parenting” este desfășurat în Republica Moldova în cadrul proiectului „Mellow Parenting – pentru copii sănătoși și fericiți”, implementat de A.O.Parteneriate Pentru Fiecare Copil în colaborare cu direcțiile de profil din patru UAT (mun. Chișinău, Orhei, Sîngerei și Soroca). Grupurile Mellow Parenting sunt intense și se derulează timp de 14 săptămâni, 1 zi pe săptămână.⁴⁷ Grupurile vizează familii dezavantajate, inclusiv cele în care există dificultăți în relația părinte-copil Programul "Mellow Parenting" are scopul de a sprijini părinții în dezvoltarea competențelor parentale la diferite etape de dezvoltare a copilului, începînd cu cea prenatală, și pînă la vîrsta prescolară și se bazează pe principiile de atașament, învățare socială și teoria comportamentului cognitiv. Programul a fost adaptat la formatul online și a fost pilotat în rîndul Ungheni cu suportul Direcției Generale Asistență Socială și Protecția Familiei Ungheni, cu posibila extindere și în alte raioane. Pilotarea Programului online „Mellow Parenting pentru bebeluși” este implementat cu suportul financiar oferit de World Childhood Foundation și a surselor acumulate de la persoane fizice, în anul 2020, prin redirectionarea celor 2% din impozitul pe venit.

1. Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC) cu suportul UNICEF a dezvoltat Programul de educație parentală CONECT, care este un program structural, de intervenție în grup și abordează subiecte sensibile, relevante vârstei adolescenței. Programul de instruire este compus din 15 sesiuni a câte 2 ore fiecare și este conceput în baza a 5 module: consilierea vocațională sau suportul adolescenților în cazurile de bullying, sau educația pentru sănătate. Fiecare sesiune are un scenariu la bază, un scenariu care este în două versiuni: o versiune negativă de comunicare părinte-copil și o versiune pozitivă despre cum ar trebui să fie. Părinții învață în timpul sesiunii, antrenează competențe, după care dezvoltă aceste competențe în relația cu propriii adolescenți și ulterior, când vin la următoarea sesiune, împărtășesc experiența lor de

comunicare în noua ipostază, cu noua competență formată. Programul urmărește dezvoltarea a 5 competențe fundamentale în rândul părinților: comunicarea empatică; susținerea; ghidarea; observarea și monitorizarea; modelarea comportamentelor. Programul CONECT este adresat părinților și îngrijitorilor de adolescenți din municipiul Chișinău și din raioanele Sîngerei, Cahul și Ungheni.⁴⁸

2. CNPAC a dezvoltat Programul de educație parentală „Fără palme și abuz sau cum să stabilești cu dragoste și respect limitele pentru copil”. Scopul programului este de a dezvolta cunoștințele și abilitățile părinților de a-și disciplina copiii mici fără violență. Acest Program a fost implementat în 11 raioane ale țării (Chișinău, Bălți, Criuleni, Cimișlia, Cahul, Ungheni, Strășeni, Orhei, Căușeni, Hîncești, Cimișlia).⁴⁹ În cadrul Programului, educatorii au fost pregătiți să răspundă calitativ la necesitățile părinților cu care interacționează, au avut oportunitatea să acceseze materiale și instrumente utile, să se gândească la planuri de viitor; părinții copiilor de vârstă preșcolară au fost abilitați în a-și stăpâni furia în situații dificile, în a deveni conștienți de propriile sentimente, gânduri, convingeri și necesități.

3. Terre des Hommes Moldova a dezvoltat un program de educație parentală de 40 de ore, care include module privind dezvoltarea personală și profesională, instruirea adulților, positive parenting și activități psihosociale de grup cu părinții. Cursul de educație parentală face parte din proiectul „Să facem școala un mediu prietenos pentru copii, inclusiv pentru copiii romi”, implementat de Terre des hommes Moldova, cu sprijinul financiar al „CANTON ZURICH” și „MIGROS” din Elveția. Proiectul s-a implementat în perioada 2015 – 2016, a pus accentul pe îmbunătățirea incluziunii educaționale a copiilor romi în 30 de comunități din 14 raioane.⁵⁰

De asemenea, au fost dezvoltate cursuri de instruire pentru specialiștii din domenii conexe (educație, justiție, sănătate etc.). În acest context, accentuăm că asigurarea funcționalității mecanismelor de colaborare intersectorială privind soluționarea diferitor probleme cu referire la protecția copilului rămâne a fi o provocare, iar cursurile dezvoltate de către prestatorii de instruire sunt axate pe unități de conținut specifice. În această categorie se înscriu cursurile dezvoltate de CNPAC pentru echipele multidisciplinare locale, care includ Curriculum pentru profesioniștii implicați în identificarea, examinarea și referirea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic și Cursul de formare alcătuit din 3 Module (40 ore):

- Modulul I – Înțelegerea nevoilor și drepturilor copilului
- Modulul II – Recunoașterea violenței față de copii și răspunsul profesioniștilor la cazurile identificate
- Modulul III – Proceduri intersectoriale în asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării, traficului.

La această categorie se atribuie și cursul de instruire (40 ore) dezvoltat de către Terre des Hommes Moldova pentru consilieri de probațiune și psihologii din penitenciar pentru minori „Manualul de intervenție pentru reducerea comportamentelor infracționale ale adolescenților aflați la risc”.

Este apreciabil că mai mulți prestatori de instruire au menționat că au dezvoltat programele și cursurile de instruire în corespundere cu necesitățile de instruire identificate. Una din practicile pozitive este cea dezvoltată în cadrul proiectului „Întărirea capacității resurselor umane din Sistemul de protecție a copilului din Republica Moldova” implementat de Misiunea Socială DIACONIA și CCF Moldova (ianuarie 2019 – decembrie 2021), finanțat de Caritas Austria, care au dezvoltat o metodologie de evaluare a necesităților de formare, fiind aplicată în 6 UAT (Căușeni, Drochia, Glodeni, Nisporeni, Râșcani, Strășeni), iar ulterior în baza nevoilor identificate au fost elaborate și livrate formări pentru specialiștii din aceste UAT, după cum urmează:

1. Curriculum și suport de curs Formarea continuă a asistenților sociali ”Asistența familiilor în criză” (24 ore), livrat pentru 250 asistenți sociali;
2. Curriculum și suport de curs Formarea continuă a asistenților parentali profesioniști ”Gestionarea comportamentelor copiilor din plasament” (24 ore), livrat pentru 50 asistenți parentali profesioniști;
3. Curriculum și suport de curs Formarea continuă a specialiștilor din cadrul STAS ”Asistența legală” (8 ore) livrat pentru 40 specialiști;
4. Curriculum și suport de curs Formarea continuă a managerilor de servicii sociale ”Politica de Protecție a Copilului” (8 ore), livrat pentru 20 manageri de servicii sociale;
5. Curriculum și suport de curs Formarea continuă a personalului angajat în instituții rezidențiale ”Abordarea copilului trecut prin separare. Metode și tehnici de lucru” (24 ore), dezvoltat.

Un exemplu de bună practică este experiența Concordia Academia, care este centrul de formare și dezvoltare profesională înființat sub umbrela Organizației Concordia. Proiecte Sociale, organizație fondată în România în 1991, cu activități operaționale desfășurate în prezent în 5 țări (România, Republica Moldova, Austria, Kosovo și Bulgaria). Concordia Academia oferă specialiștilor din domeniul social programe de formare certificate pentru practicieni, manageri și supervizori în domeniul social, precum și servicii de supervizare, coaching și consultanță cu scopul de a contribui la capacitatea și creșterea calității serviciilor sociale. În cadrul Concordia Academia au fost dezvoltate trei programe de formare, care sunt implementate cu succes și în Republica Moldova:

1. **Manager de servicii sociale** (autorizat de către Autoritatea Națională pentru Calificări din România). Programul de formare este destinat directorilor, managerilor, coordonatorilor de echipe și departamente din top și middle management-ul furnizorilor publici și privați din domeniul social și socio-medical. Programul prevede un total de 360 ore (120 ore teorie și 240 ore practică ce se realizează în cadrul organizațiilor

participanților) pe parcursul a 4-5 luni. Conținutul cursului este dezvoltat în parteneriat cu Academia de Management Social din Viena și alte instituții europene cu înalte standarde de calitate. Din 2020, CONCORDIA Academia poate acorda diplome recunoscute de către EURODIR absolvenților cursului de manager în servicii sociale. În Republica Moldova aceste cursuri au fost realizate gratuit, însă costul unui astfel de curs în România este de 3900 lei românești (cca 800 Euro), iar bursa de studii acoperă 80% din valoare.⁵¹ Numărul total al absolvenților este de 410 (inclusiv datele pentru România și Republica Moldova).

2. Practicieni în servicii sociale - Programul este autorizat de către Colegiul Național al Asistenților Sociali din România). Programul de formare se adresează practicienilor (asistenți sociali, psiho-pedagogi, educatori, asistenți medicali, psihologi, consilieri vocaționali, etc.) din sectorul social public și privat, care lucrează direct cu persoane aflate în situații de vulnerabilitate socială. Programul de formare are o structură modulară a cărei durată poate varia între 240 și 360 de ore, inclusiv stagii de practică între module. Costul cursului este de 3700 lei românești (cca 760 Euro), iar bursa de studiu acoperă 80% din valoare.⁵²

3. Supervizor în servicii sociale - Programul este autorizat de către Autoritatea Națională pentru Calificări din România. Programul de formare se adresează profesioniștilor cu studii socio-umane eligibile care, în urma absolvirii cu succes a cursului, vor putea oferi servicii de supervizare individuală și de grup în servicii sociale. Programul are un total de 375 ore (125 ore teorie și 250 ore practică / intervizare) și se derulează pe parcursul a aproximativ 12 luni.

Deși există o diversitate de programe și cursuri de formare dezvoltate de către OSC-uri, constatăm caracterul fragmentat al acestora. Cursurile de instruire se realizează doar în perioada de implementare a proiectelor, ulterior acestea nefiind valorificate pentru formarea specialiștilor nou-angajați. Aceasta situație este confirmată și de către reprezentanții OSC-urilor, mediului academic și experții intervievați:

„OSC-urile au o contribuție esențială în formarea profesională a specialiștilor din domeniu, dar și ei o fac în dependență de proiectul câștigat și de finanțarea disponibilă. Organizațiile necomerciale investesc mult în instruire, dar trebuie să existe o uniformizare la nivel de țară, toate raioanele să beneficieze în mod egal. Se primește că raioanele unde sunt proiecte aceia și au parte de tot felul de instruirii, pe când alții – deloc...” [IIA_3_OSC];

„Fiecare OSC caută să găsească oportunități, resurse pentru a crea și livra cursuri, care este un proces dificil...E greu pentru organizații să identifice personal, să-i formeze și să-i mențină dedicați. ANAS ar trebui să găsească resurse pentru a contracta prestatorii de instruire, care ar realiza mult mai calitativ acest proces...” [IIA_6_OSC];

- „Sustenabilitatea programelor și cursurilor de formare continuă e o problemă majoră, deoarece formările organizate de către OSC-uri prin intermediul proiectelor nu sunt durabile. Totodată, prestatorii de instruire nu sunt acreditați și nimeni nu asigură că aceste formări sunt organizate calitativ...” [IIA_7_OSC];

- „Sistemul este incapabil din punct de vedere financiar să asigure formarea continuă a personalului. Organizațiile investesc în formări pentru diverse categorii, însă aceasta nu este durabil... Personalul din serviciile sociale se înscriu la cursuri gratuite, pe care nu le apreciază. Dacă nu fac eforturi pentru a ajunge la aceste cursuri, ei nu apreciază” [IIA_8_OSC];
- „O mare parte din personal nu au deschidere către o formare reală. În acest sens este necesar de a intra gradual în procesul de formare continuă și nu de a speria angajații” [IIA_9_OSC];
- „OSC-urile reprezintă un pilon foarte important în ceea ce privește formarea profesională a specialiștilor, dar și prestarea de servicii sociale. În condițiile în care nu ar exista OSC-urile, statul și-ar confirma incapacitatea financiară. Totodată, marea majoritate a OSC-urilor nu sunt prestatori de servicii educaționale, acestea monitorizează, contactează direct cu beneficiarii, însă nu pot oferi credite. Universitățile trebuie să fie implicate ca prestatori de servicii educaționale, acestea își pot asuma formarea continuă a specialiștilor în domeniu” [IIA_10_MA];
- „OSC-urile prestează servicii de formare în cadrul proiectelor finanțate de către diverși donatori. Este un lucru bun, dar aceasta trebuie de inclus în sistem, iar aceste programe de formare trebuie să fie acreditate” [IIA_11_MA];
- „OSC-urile dețin un rol important în formarea specialiștilor, dețin experiență în domenii foarte specifice și acoperă domenii înguste. Aprofundarea acestor domenii permite transferul de bune practici, ajustarea procedurilor la o anumită categorie de beneficiari. În cazul în care formarea continuă ar fi realizată de universități, ar fi posibil de implicat OSC-urile. Totodată, însă este necesar de analizat cum să asigurăm durabilitatea programelor de instruire dezvoltate de acestea” [IIA_12_MA].

În concluzie, evidențiem că programele și cursurile de instruire dezvoltate de către OSC-uri în domeniul protecției copilului și familiei reprezintă resurse importante, care necesită a fi valorificate de către sistemul de formare continuă a specialiștilor. În același timp, pentru a asigura durabilitatea programelor și cursurilor de instruire este necesară aprobarea acestora în baza metodologiei de evaluare a programelor și prestatorilor de instruire, care până la această etapă nu a fost aprobată.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

- Evaluarea a scos în evidență că sistemul de formare profesională inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale este la o etapă incipientă, rolul de gestionare a procesului de consolidare a capacităților profesionale ale personalului revenindu-i Agenției Naționale Asistență Socială, cu accent pe colectarea informației privind necesitățile de formare ale personalului din sistemul de asistență socială; elaborarea planului anual general de formare a personalului; analiza curriculumurilor, suporturilor de curs pentru formarea personalului; evidența și contractarea formatorilor/prestatorilor de servicii de formare profesională; evidența evaluărilor cunoștințelor acumulate și abilităților formate ale personalului în cadrul activităților de formare desfășurate, precum și calitatea activităților respective etc..
- MSMPS este responsabil de aprobarea programelor de instruire inițială/cursurilor de instruire și prestatorilor de servicii de formare profesională, însă până la această etapă nu este aprobată Metodologia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire. Din această cauză nici cele două comisii – Comisia de evaluare a cursurilor și a prestatorilor și Comisia de evaluare a calității instruirilor în domeniul asistenței sociale – nu au fost instituite de către MSMPS și respectiv nici nu au fost aprobate cursuri de formare profesională a personalului din domeniul protecției copilului și familiei.
- Analiza cadrului normativ privind organizarea și funcționarea serviciilor sociale destinate copiilor și familiilor a scos în evidență că pentru unele servicii sociale nu există prevederi cu referire la numărul de ore privind formarea inițială și continuă a personalului, iar pentru alte servicii sunt prevederi doar cu referire la numărul de ore pentru formarea continuă a personalului.
- În majoritatea serviciilor sociale formarea inițială și continuă a personalului nu se realizează în baza curriculum-urilor unificate, aprobate de către MSMPS, în corespundere cu cadrul normativ;
- Evaluarea atestă că colaborarea dintre ANAS și instituțiile superioare de învățământ, care pregătesc asistenți sociali este una modestă, mediul academic fiind interesat să dezvolte parteneriate cu ANAS pentru a presta servicii de instruire continuă.
- OSC-urile reprezintă un pilon foarte important în dezvoltarea programelor de formare profesională și realizarea instruirilor pentru personalul din domeniul protecției copilului și familiei. Parteneriatele dezvoltate dintre ANAS cu OSC-urile au asigurat organizarea unui șir de formări în domeniul protecției copilului și familiei, însă aceasta nu asigură intervenții sistematice, deoarece ele se implementează în corespundere cu obiectivele proiectelor pe care le implementează OSC-urile și nu întotdeauna sunt corelate cu necesitățile de formare ale personalului.

- În opinia persoanelor intervievate resursele financiare alocate pentru formarea inițială și continuă a personalului din domeniul social sunt insuficiente. Majoritatea structurilor teritoriale de asistență socială nu alocă resurse pentru formarea personalului sau redirecționează aceste resurse către alte nevoi. Ei nu consideră formarea continuă o valoare sau se confruntă cu alte nevoi pe care nu le pot acoperi. Totodată, nu există o structură care să monitorizeze unde și cum se utilizează resursele alocate pentru formarea personalului.
- Există o diversitate mare de programe/cursuri de formare, însă majoritatea din acestea nu sunt aprobate.
- În raioanele unde activează OSC-uri se realizează instruirii calitative, iar după finalizarea proiectelor implementate de către OSC-uri, prestatorii publici de servicii sociale nu asigură continuitatea acestor formări.
- Evaluarea necesităților de formare și evaluarea post-training este realizată de majoritatea prestatorilor de instruire, însă nu se bazează pe o metodologie clar definită.

RECOMANDĂRI

Cadrul normativ și metodologic

- Elaborarea și aprobarea de către MSMPS a metodologiei, mecanismelor și procedurilor privind organizarea și asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă, prin implicarea activă a OSC-urilor active în domeniu și a mediului academic (asistență și expertiză în domeniu; grup de lucru).
- Clarificarea rolurilor și mecanismului de conlucrare dintre MSMPS, ANAS și ANACEC privind metodologia de evaluare și aprobarea a programelor de instruire și a prestatorilor de instruire;
- Instituirea de către MSMPS a Comisiei de evaluare a cursurilor și a prestatorilor de instruire și a Comisiei de evaluare a calității instruirilor în domeniul asistenței sociale (comisiile să includă ca membri și reprezentanți ai mediului academic și ai OSC-urilor active în domeniu) și asigurarea funcționalității acestor organe.
- Instituirea sistemului de credite în formarea continuă a specialiștilor în domeniul asistenței sociale, prin acumularea creditelor care să fie corelate direct cu procesul de evaluare a performanțelor angajaților, care actualmente este unul formal.
- Revizuirea cadrului normativ cu privire la organizarea și funcționarea serviciilor sociale destinate copiilor și familiilor din perspectiva operării modificărilor și completărilor referitoare la numărul de ore obligatoriu alocate pentru formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale în scopul formării competențelor profesionale și asigurarea respectării standardelor de calitate.
- Dezvoltarea cadrului normativ, care să prevadă supervizarea ca o activitate obligatorie, cu accent pe oferirea suportului psihologic personalului din cadrul serviciilor sociale;
- Îmbunătățirea constantă a metodologiilor de formare, inclusiv din perspectiva instrumentelor de lucru online.
- Elaborarea și gestionarea de către ANAS, a unei baze de date cu privire la prestatorii de instruire și formatori (pe domenii de expertiză).
- Alocarea resurselor financiare necesare pentru buna organizare și asigurarea funcționalității sistemului de formare inițială și continuă.
- Operarea modificărilor și completărilor în cadrul normativ privind asigurarea posibilității de a-și continua studiile persoanele care activează în sistemul de asistență socială (acestea dețin experiență, dar nu au studii superioare în domeniu), în acest sens este necesar de regândit sistemul de formare.

- Dezvoltarea unei proceduri clare privind parteneriatul dintre universități și prestatorii de servicii sociale privind furnizarea programelor de instruire continuă (contracte anuale).
- Instituirea unei platforme comune pentru asigurarea colaborării dintre centrele de formare continuă din diverse domenii (sănătate, poliție, asistență socială, justiție) privind protecția copilului și familiei.

Evaluarea necesităților de instruire

- Analiza practicilor și metodologiilor de evaluare a necesităților dezvoltate de către prestatorii de instruire și preluarea bunelor practici.
- Elaborarea în mod participativ, cu implicarea tuturor actorilor relevanți a metodologiei de evaluare a necesităților de formare a specialiștilor în domeniul protecției copilului și familiei unice, care va include indicatori cu referire la:
 - Profilul participanților la programele de instruire (vârsta, vechimea în muncă, nivelul studiilor, moduri de calificare, motivația, satisfacția, atitudinea față de învățare, atitudinea față de copii și familii, relația cu actorii sociali locali, așteptări față de programul de formare etc.);
 - Necesitățile de formare imediate și pe termen lung ale specialiștilor prin analiza categoriilor și a subcategoriilor de cunoștințe și abilități după importanță, nivel de cunoaștere, ordinea priorităților;
 - Obiective de formare și concepte structurate de învățare ce ar trebui incluse în modulele de formare.
- Dezvoltarea platformelor care permit formarea adaptativă, unde participantul la instruire realizează pre-testul și în baza acestuia este direcționat la cursurile de formare, astfel fiind personalizate temele și subiectele, ceea ce asigură transformarea pre-testului într-o formare adaptativă.
- Cartografierea sistematică a necesităților de instruire, inclusiv prin digitalizarea procesului de evaluare a nevoilor de instruire.

Organizarea formărilor

- Publicarea pe pagina web a ANAS a Planului anual de instruire continuă și a graficului de realizare a formărilor pentru a asigura o mai bună informare și vizibilitate a procesului de instruire a specialiștilor.
- Organizarea la nivel zonal/regional a cursurilor de formare pentru îngrijitori (asistenți parentali profesioniști, asistenți personali etc.), deoarece practic este imposibil ca aceștia să lipsească de acasă mai multe zile pentru ca să participe la formări organizate la Chișinău.

- Organizarea formărilor în condițiile de pandemie cu COVID-19 – cum utilizăm platformele de comunicare, ce metode și tehnici aplicăm etc. Cursurile online sunt o soluție pentru perioada pandemiei, însă nu sunt foarte eficiente.
- Rambursarea cheltuielilor de transport pentru personalul care participă la cursuri de formare, la necesitate asigurarea cu cazare.
- Înregistrarea certificatelor de participare la minister, pentru a le asigura o anumită valoare.
- Identificarea prestatorilor de instruire / formatorilor pentru acoperirea echitabilă a necesităților și locației geografice.
- Coordonarea eforturilor diverșilor prestatori de instruire pentru evitarea dublărilor în realizarea programelor sau cursurilor de instruire.
- Instituirea unei platforme / Networking, care va asigura spiritul de cooperare și conectarea specialiștilor ca să discute despre probleme și soluții.
- Instituirea și întreținerea unei platforme eficiente de digitalizare a programelor de instruire continuă în domeniul protecției copilului și familiei.
- Asigurarea unei colaborări eficiente dintre toți actorii (MSMPS, ANAS, mediul academic, OSC-uri etc.), ca să excludem monopolul în realizarea formărilor și crearea unor parteneriate bazate pe rezultate.

Programele de instruire

- Realizarea programelor de formare în mod descentralizat, axate pe nevoile de instruire.
- Elaborarea programelor de formare continuă pe module, ca specialiștii să aibă posibilitatea să acceseze anumite module, în dependență de nevoile lor de formare (individuale și de grup).
- Instruirile să fie realizate în baza unor curriculum-uri diferențiate (de exemplu, pentru asistenții sociali comunitari cu studii în domeniul asistenței sociale poate fi un anumit număr mai mic de ore, pe când pentru cei fără studii în domeniu – un număr mai mare etc.).
- Asigurarea conexiunii dintre programele de instruire și competențele profesionale.
- Implicarea universităților în procesul de formare continuă a specialiștilor în domeniul asistenței sociale.

- Evaluarea capacității centrelor de formare continuă din cadrul universităților în perspectiva de a dezvolta programe de formare continuă pentru specialiștii din domeniul asistenței sociale. Universitățile pot asigura legătura dintre cunoștințele și competențele formate la ciclul I și formarea continuă, care ar permite absolvenților să își compenseze lacunele în cunoștințe;
- Ajustarea programelor de formare existente și elaborarea programelor noi, pe diferite niveluri, servicii noi apărute.
- Elaborarea programului de formare inițială a specialiștilor nou-angajați în domeniul protecției copilului și familiei.
- Elaborarea programelor de instruire noi în dependență de necesitățile de instruire identificate și categoriile profesionale (de exemplu, pentru specialiști care lucrează cu familiile cu copii în situație de risc; pentru specialiștii care lucrează cu copiii și persoanele cu dizabilități etc.). Evaluarea atestă necesitatea dezvoltării programelor sau cursurilor de instruire cu referire la:
 - a) Drepturile copilului
 - Politica de protecție a copilului
 - Participarea copiilor în procesele decizionale.
 - b) Comunicare și supervizare profesională
 - Dezvoltarea personală;
 - Comunicare și relaționare;
 - Supervizarea și intervizarea;
 - Prevenirea arderii profesionale.
 - c) Dezvoltarea competențelor profesionale în domenii specifice de asistență
 - Managementul de caz
 - Suport și asistență copiilor dependenți de substanțele psiho-active;
 - Profilaxia infecției HIV/SIDA;
 - Sănătatea reproductivă;
 - Acordarea serviciilor psiho-sociale pentru copiii în situație de risc;
 - Mobilizarea comunității;
 - Comunicarea cu copiii și adolescenții.
 - d) Management
 - Dezvoltarea organizațională;
 - Managementul financiar;
 - Monitorizare și evaluare;
 - Planificare strategică;
 - Managementul performanței.
- Unificarea conținuturilor în cadrul cursurilor de instruire, deoarece fiecare OSC sau prestator de instruire prezintă propriile metodologii (de exemplu, managementul de caz este cel aprobat de autoritatea centrală și în baza acestuia sunt instruiți toți specialiștii).
- Programele de instruire să conțină un număr suficient de ore, ceea ce va permite aprofundarea subiectelor, să includă obligatoriu aplicații practice, studii de caz etc..

- Încurajarea procesului de elaborare a noilor programe de instruire, inclusiv în grupuri de coordonare cu implicarea actorilor relevanți - reprezentanți ai mediului academic, practicieni, prestatori de instruire.
- Valorificarea experiențelor și bunelor practici în domeniu și promovarea noilor programe de instruire pentru specialiștii în domeniul protecției copilului și familiei.
- Aplicarea tehnologiilor moderne în procesul de formare a specialiștilor (de exemplu, aplicarea filmărilor în training etc.).
- Elaborarea și publicarea manualelor, suporturilor de curs, deoarece produsele în domeniul asistenței sociale repede se învechesc și nu sunt actuale.
- Diversificarea formelor de instruire (mentorat, supervizare, seminare traininguri, vizite de studiu).

Evaluarea impactului programelor de instruire

- Elaborarea metodologiei de evaluare a impactului programelor sau cursurilor, cu accent pe:
 - evaluarea cunoștințelor și competențelor beneficiarilor de instruire (de exemplu, aplicarea testelor);
 - determinarea unei perioade de referință, deoarece impactul se măsoară în timp;
 - setarea unor indicatori concreți pentru a vedea ce schimbări s-au produs;
 - dezvoltarea unui mecanism de evaluare și monitorizare, axat pe teoria impactului, care derivă din teoria schimbării și asigurarea conexiunii cu managementul performanței.
- Evaluarea impactului programelor de instruire să includă două perspective importante:
 1. realizarea activităților de follow-up;
 2. evaluarea impactului instruirilor în parteneriat cu echipa de management a instituției / serviciului social.
- Diversificarea metodologiilor și formelor de evaluare:
 1. online și offline;
 2. individuale și în grup;
 3. sincron (online toate) și asincron (fiecare pregătește temele când dorește).
- Realizarea studiilor de impact, având ca grup-țintă profesioniștii implicați în procesul de instruire, la diverse etape, dar și beneficiarii serviciilor sociale care au comunicat în interes de serviciu.
- Promovarea și diseminarea rezultatelor privind impactul programelor de instruire pe diverse platforme, forumuri pentru a reflecta importanța profesionalizării.

Monitorizarea instruirilor

- Asigurarea de către MSMPs a monitorizării funcționalității sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale în baza celor șapte componente:
 1. evaluarea necesităților de instruire și planificarea instruirilor;
 2. aprobarea programelor de instruire inițială/cursurilor de instruire;
 3. aprobarea prestatorilor/formatorilor de instruire inițială/continuă;
 4. contractarea serviciilor de instruire inițială și continuă;
 5. monitorizarea și evaluarea calității instruirilor și raportarea;
 6. prelungirea, suspendarea, anularea aprobării cursului de instruire/aprobării prestatorului/formatorului;
 7. finanțarea Sistemului.
- Elaborarea și aprobarea metodologiei de monitorizare a calității instruirilor, care va include procedura de monitorizare și modele de documente aplicate în acest proces:
 - Dare de seamă privind realizarea instruirii (va include indicatori calitativi și cantitativi);
 - Chestionar de evaluare a cunoștințelor audiențelor;
 - Chestionar de evaluare a instruirii;
 - Model listă participanți;
 - Model raport de evaluare a calității instruirii.
- Elaborarea unui mecanism de monitorizare a resurselor financiare alocate pentru formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciilor sociale.

BIBLIOGRAFIE

Cadrul legal și normativ

- Codul Educației al Republicii Moldova Nr. 152/2014. În: Monitorul Oficial, 24.10.2014, Nr. 319-324/634. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
- Lege Nr.547/2003 asistenței sociale. În: Monitorul Oficial, 12.03.2004, Nr. 42-44/249. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=27520&lang=ro
- Formarea profesională continuă a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială. Procedură standardizată aprobat prin ordinul MMPSF nr. 90/2015. Disponibil la: <http://old.mmepsf.gov.md/docs/documente%20interne/formarea%20profesionala%20continua%20a%20personalului%20angajat%20in%20cadrul%20STAS.pdf>
- Hotărîrea Guvernului 760 /2014 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului de asistență parentală profesionistă și a standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 26.09.2014,Nr. 282-289/815. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110307&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului 51/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social „Casă de copii de tip familial” și a Standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 19.01.2018, Nr. 18-26/57. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109605&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.441/2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru copii în situație de risc și a standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 24.07.2015, Nr.190-196/498. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=84308&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.885/2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Casă comunitară” și a standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 31.12.2015, Nr. 361-369/987. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119939&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.38/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale. În: Monitorul Oficial, 22.02.2019, Nr. 59-65/118. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112871&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr. 1263/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Asistență Socială, a structurii și efectivului-limită ale acesteia. În: Monitorul Oficial, 25.11.2016, Nr. 405-414/1361. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96388&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.828/2015 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a organului local de specialitate în domeniul asistenței sociale și protecției familiei și a structurii-tip a acestuia. În: Monitorul Oficial, 27.11.2015, Nr. 317-323/930. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120334&lang=ro

- Hotărîrea Guvernului Nr. 413/2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Respiro” și a Standardelor minime de calitate. În : Monitorul Oficial, 22.06.2012, Nr.126-129/454. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103171&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.591/2017 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de plasament pentru copiii separați de părinți și a Standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 04.08.2017, Nr. 277-288/708. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101381&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr. 1019/2008 pentru aprobarea Standardelor minime de calitate privind serviciile sociale prestate în cadrul centrelor maternale. Monitorul Oficial, 12.09.2008, Nr. 171-173/ 1028. Disponibil la: [file:///C:/Users/Keystone/Downloads/14238%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/Keystone/Downloads/14238%20(8).pdf)
- Hotărîrea Guvernului Nr. 730/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni-3 ani. În: Monitorul Oficial, 17.08.2018, Nr. 309-320/849. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108874&lang=ro
- Hotărîrea Guvernului Nr.722/2011 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Echipa mobilă și a standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 30.09.2011, Nr. 160-163/794. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22714&lang=ro
- Planul de activitate al ANAS pentru anul 2019. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2019/09/plan-actiuni-ANAS-2019.pdf>
- Planul de activitate al ANAS pentru anul 2020. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2020/01/Plan-de-activitate-ANAS-2020.pdf>
- Planul de activitate al ANAS pentru anul 2021. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2021/03/Plan-ANAS-2021.pdf>

Alte surse

- D.Cheianu-Andrei, Necesitățile prestatorilor de servicii sociale în relaționarea cu copiii separați de părinți și copiii în situație de risc. Chișinău, 2015. Disponibil la: <https://sociopolis.md/uploads/0/images/large/necesitatile-prestatorilor-de-servicii-sociale.pdf>
- Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social. Suport de curs. Chișinău, 2015. Disponibil la: [file:///C:/Users/Keystone/Downloads/suport-de-curs-rom%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Keystone/Downloads/suport-de-curs-rom%20(2).pdf)
- Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social. Ghidul formatorului. Instruirea profesioniștilor din cadrul serviciilor sociale pentru copiii în situație de risc și copiii separați de părinți. Chișinău, 2015. Disponibil la: <file:///C:/Users/Keystone/Downloads/ghidul-formatorului.pdf>

Note de Final

1. A se vedea: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/139/educatie-si-formare-profesionala>
2. Notă: Standardele minime de calitate ale serviciilor sociale conțin prevederi cu referire la obligativitatea formării profesionale inițiale și continuă a personalului.
3. Notă: Hotărîrea Guvernului nr.38/2019 stabilește patru categorii: 1) Grupul funcțiilor cu competențe directe în asistența socială; 2) Grupul funcțiilor ce necesită competențe medii în asistența socială; 3) Grupul funcțiilor cu competențe manageriale și în asistența socială; 4) Grupul funcțiilor cu competențe directe de altă natură decît cea a asistenței sociale.
4. <http://www.unevaluation.org/document/detail/1914>
5. UNEG Code of Conduct for Evaluation in the UN system.
<http://www.unevaluation.org/document/detail/100>
6. Lege Nr.547/2003 asistenței sociale. În: Monitorul Oficial, 12.03.2004, Nr. 42-44/249. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=27520&lang=ro
7. Formarea profesională continuă a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială. Procedură standardizată aprobat prin ordinul MMPSF nr. 90/2015. Disponibil la: <http://old.mmpsf.gov.md/docs/documente%20interne/formarea%20profesionala%20continua%20a%20personalului%20angajat%20in%20cadrul%20STAS.pdf>
8. Hotărîrea Guvernului Nr. 413/2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Respiro” și a Standardelor minime de calitate. În : Monitorul Oficial, 22.06.2012, Nr.126-129/454. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103171&lang=ro
9. Hotărîrea Guvernului Nr.722/2011 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Echipa mobilă și a standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 30.09.2011, Nr. 160-163/794. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22714&lang=ro
10. Hotărîrea Guvernului 760 /2014 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului de asistență parentală profesionistă și a standardelor minime de calitate, pct.13. În: Monitorul Oficial, 26.09.2014,Nr. 282-289/815. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110307&lang=ro
11. Hotărîrea Guvernului 51/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social „Casă de copii de tip familial” și a Standardelor minime de calitate, pct.13-14. În: Monitorul Oficial, 19.01.2018, Nr. 18-26/57. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109605&lang=ro
12. Hotărîrea Guvernului Nr.441/2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru copii în situație de risc și a standardelor minime de calitate, standardul 23. În: Monitorul Oficial, 24.07.2015, Nr.190-196/498. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=84308&lang=ro
13. Hotărîrea Guvernului Nr. 52/2013 privind aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social Casa comunitară pentru copii în situație de risc. În: Monitorul Oficial, 22.01.2013, Nr. 15-17 /90. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103149&lang=ro
14. Hotărîrea Guvernului Nr.591/2017 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de plasament pentru copiii separați de părinți și a Standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, 04.08.2017, Nr. 277-288/708. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101381&lang=ro

15. Hotărîrea Guvernului Nr.885/2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Casă comunitară” și a standardelor minime de calitate, standardul 27. În: Monitorul Oficial, 31.12.2015, Nr. 361-369/987. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119939&lang=ro
16. Hotărîrea Guvernului Nr. 730/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni-3 ani, pct.42. În: Monitorul Oficial, 17.08.2018, Nr. 309-320/849. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108874&lang=ro
17. Hotărîrea Guvernului Nr. 1019/2008 pentru aprobarea Standardelor minime de calitate privind serviciile sociale prestate în cadrul centrelor maternale. Monitorul Oficial, 12.09.2008, Nr. 171-173/1028.
Disponibil la: [file:///C:/Users/Keystone/Downloads/14238%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/Keystone/Downloads/14238%20(8).pdf)
18. Hotărîrea Guvernului nr.314 din 23.05.2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală” și a Standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.06.2015, nr.150-159/417. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103165&lang=ro#
19. Notă: Curriculum-urile pentru serviciile sociale „Asistență personală” și „Echipă mobilă” au fost elaborate cu suportul Keystone Moldova, pentru Serviciul social Asistența parentală profesionistă – de către A.O. Parteneriate pentru fiecare copil, iar pentru Casa comunitară pentru copii în situație de risc – de către Fundația Lumos.
20. Hotărîrea Guvernului Nr.38/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale. În: Monitorul Oficial, 22.02.2019, Nr. 59-65/118. Disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112871&lang=ro
21. Hotărîrea Guvernului Nr. 1263/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Asistență Socială, a structurii și efectivului-limită ale acesteia. În: Monitorul Oficial, 25.11.2016, Nr. 405-414/1361: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96388&lang=ro
22. Hotărîrea Guvernului Nr.828/2015 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a organului local de specialitate în domeniul asistenței sociale și protecției familiei și a structurii-tip a acestuia, pct.2, 8. În: Monitorul Oficial, 27.11.2015, Nr. 317-323/930. la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120334&lang=ro
23. Legea asistenței sociale nr. 547/2003 . În: Monitorul Oficial, 12.03.2004, Nr. 42-44/249.
Disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=27520&lang=ro
24. Datele au fost colectate de la cele 4 universități în baza unui formular aplicat de către echipa de evaluatori.
25. Codul Educației al Republicii Moldova Nr. 152/2014. În: Monitorul Oficial, 24.10.2014, Nr. 319-324/634, art.90. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
26. Hotărîrea Guvernului Nr.38/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale. În: Monitorul Oficial, 22.02.2019, Nr. 59-65/118. Disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112871&lang=ro
27. Formarea profesională continuă a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială. Procedură standardizată aprobat prin ordinul MMPSF nr. 90/2015.
Disponibil la: <http://old.mmpsf.gov.md/docs/documente%20interne/formarea%20profesionala%20continua%20a%20personalului%20angajat%20in%20cadrul%20STAS.pdf>
28. A se vedea: <http://old.mmpsf.gov.md/docs/documente%20interne/formarea%20profesionala%20continua%20a%20personalului%20angajat%20in%20cadrul%20STAS.pdf>
29. Planul de activitate al ANAS pentru anul 2019. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2019/09/plan-actiuni-ANAS-2019.pdf>

30. Planul de activitate al ANAS pentru anul 2020. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2020/01/Plan-de-activitate-ANAS-2020.pdf>
31. Planul de activitate al ANAS pentru anul 2021. Disponibil la : <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2021/03/Plan-ANAS-2021.pdf>
32. A se vedea: <https://elearning.anas.md/>
33. A se vedea : <https://www.anas.md/instruiri-traficul-si-exploatarea-copiilor-cauze-tendinte-prevenire/>
34. În cadrul Proiectului „Creșterea capacității Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale”, susținut și implementat cu suportul Agenției Cehe pentru Dezvoltare au fost ornați 550 asistenți sociali comunitari.
35. Disponibil la: <https://www.anas.md/raportul-de-activitate-anas-2019/>
36. Disponibil la: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.anas.md/wp-content/uploads/2020/11/Raport-activitate-ANAS-2020-semi-I-I.pdf&hl=en>
37. Planul de achiziții al ANAS pentru anul 2020.
Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2020/05/plan-achizitii.pdf>
38. Planul de achiziții al ANAS pentru anul 2021.
Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2021/01/plan-achizitii-2021.pdf>
39. Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică pentru 2019. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2020/03/nr-darea-de-sema-2019.pdf>
40. Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică pentru 2019. Disponibil la: <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2021/01/darea-de-seama-2020.pdf>
41. Disponibil la: https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/02/Raport-SSC-Protec%C8%9Bie-Social%C4%83_2019-.pdf
42. <https://www.data4impactproject.org>
43. A se vedea: https://msmps.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr.107_0.pdf
44. D.Cheianu-Andrei, Necesitățile prestatorilor de servicii sociale în relaționarea cu copiii separați de părinți și copiii în situație de risc. Chișinău, 2015. Disponibil la: <https://sociopolis.md/uploads/0/images/large/necesitatile-prestatorilor-de-servicii-sociale.pdf>
45. Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social. Suport de curs. Chișinău, 2015. Disponibil la: [file:///C:/Users/Keystone/Downloads/suport-de-curs-rom%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Keystone/Downloads/suport-de-curs-rom%20(2).pdf)
46. Psihosociologia relației copil – profesionist în domeniul social. Ghidul formatorului. Instruirea profesioniștilor din cadrul serviciilor sociale pentru copiii în situație de risc și copiii separați de părinți. Chișinău, 2015. Disponibil la: <file:///C:/Users/Keystone/Downloads/ghidul-formatorului.pdf>.
47. A se vedea:
http://www.p4ec.md/ro/projects/mellow_parenting_program_2018/default.aspx
48. A se vedea: <https://www.cnpac.md/ro/programul-de-educatie-parentala-conect-primele-rezultate/>
49. A se vedea: <https://www.cnpac.md/ro/practici-sanatoase-de-disciplinare-a-copilului-preluate-de-parinti/>
50. A se vedea: <https://tdh-moldova.md/index.php?pag=news&id=649&rid=492&l=ro>
51. A se vedea: <http://concordia-academia.ro/ro/invata-cu-noi/curs-manager-servicii-sociale>
52. A se vedea: <http://concordia-academia.ro/ro/invata-cu-noi/curs-practicieni-in-servicii-sociale>

Changing the Way We CareSM
Gheorghe Asachi, 30/1
MD-2028, Chisinau, Moldova

www.changingthewaywecare.org
CTWWCMoldova@crs.org